VOJVODINAŠUME

Petrovaradin, 2021.

STROGO ZAŠTIĆENE I ZAŠTIĆENE BILJNE I ŽIVOTINJSKE VRSTE NA PODRUČJU JP „VOJVODINAŠUME“

Raznovrsnost i bogatstvo živog sveta svake države predstavlja planetarnu vrednost. Odgovornost za očuvanje živog sveta i pravo na njegovo korišćenje rešava se ne samo na nacionalnom već i na međunarodnom nivou. Na osnovu mnogih međunarodnih sporazuma, međunarodna obaveza svake države je da se aktivno uključi u zaštitu i očuvanje vrsta od međunarodnog značaja. Na taj način i naša zemlja snosi veliku odgovornost za očuvanje mnogih vrsta. Zbog toga, svako od nas treba da pruži svoj doprinos u zaštiti ugroženih vrsta i staništa, jer kada se sabere mnogo malih ličnih doprinosa dobije se velika šansa za sve buduće generacije...

FLORA - BILJKE

VRSTE VLAŽNIH STANIŠTA

ACHILLEA MILLEFOLIUM L.

Familija: Asteraceae (Compositae)
Narodni naziv: HAJDUČKA TRAVA
Engleski naziv: YARROW
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka. Stablo uspravno 20 - 80 cm visoko, okruglo, pri vrhu razgranato, prekriveno dlakama. Listovi dvostruko perasti sa kratkim drškama, fino dlakavi. Koren puzeći dobro razvijen. Cvast je glavica 3 - 5 mm široka. Glavice su raspoređene u guste, gronjaste, granate cvasti koje se nalaze na vrhovima grana. Raste na livadama, šumskim čistinama i zapuštenim staništima. Poznata je kao lekovita biljka.

SONCHUS PALUSTRIS L.

Familija: Asteraceae (Compositae)
Narodni naziv: VELIKA GORČIKA
Engleski naziv: MARSH SOWTHISTLE
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka (60) 90 - 300 cm visoka. Stablo je uspravno, pri vrhu granato, plavkasto-zelene boje. Rizom je krtolast, horizontalno položen. Prizemni listovi su duguljasto lancetasti, perasto režnjeviti. Bočni listovi su sedeći, a u gornjem delu obuhvataju stablo pri osnovi. Cvetovi su sakupljeni u cvast glavicu koja je široka do 4 cm. Cvetovi su žute boje. Cveta od jula do oktobra meseca. Raste pored obala reka, po barama i vlažnim livadama.

ACORUS CALAMUS L.

Familija: Araceae
Narodni naziv: IĐIROT
Engleski naziv: SWEET FLAG
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka sa simpodijalno razgranatim, snažnim rizomom dugim 25 - 50 (150) cm i debljine do 3 cm. Rizom je karakterističnog mirisa. Stablo je visine do 150 cm. Listovi su uzani, po ivici fino talasasti, pri osnovi crvenkasto-ljubičaste boje. Cvast je cilindrična 4 - 12 cm duga, građena od sitnih žuto-zelenkastih dvopolnih cvetova. Cveta u junu. Plod je crvena bobica. Raste na vlažnim i močvarnim terenima. U Evropi je, počev od XVI veka, od adventivne vrste postala odomaćena. Javlja se u priobalnim delovima sporotekućih i stajaćih voda. Iđirot je biljka koja se gaji zbog svojih lekovitih svojstava. Ona je u nestajanju, zbog intenzivnog korišćenja rizoma u farmaceutskoj industriji. U farmaciji se koristi osušeni rizom, a upotrebljava se i kao začin.

ALTHEA OFFICINALIS L.

Familija: Malvaceae
Narodni naziv: BELI SLEZ
Engleski naziv: MARSH MALLOW
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka sa debelim, dugačkim, razgranatim korenom. Cela biljka je pokrivena sivkasto-svilastim mekim zvezdastim dlakama. Stablo je visine 50 - 150 (200) cm. Listovi su po obliku trouglasto-jajasti, deljeni na 3 - 5 režnjeva. Cvetovi su pojedinačni ili u grozdasim cvastima. Krunica je svetlo-ružičeste ili bele boje. Cveta od juna do oktobra meseca. Raste na vlažnim livadama, pored obala reka, a i na zaslanjenim zemljištima.

CORNUS MAS L.

Familija: Cornaceae
Narodni naziv: DREN
Engleski naziv: CORNELIAN CHERRY
Opis vrste:
Dren je listopadni grm ili nisko drvo do 8 m visine sa zaobljenom gustom krošnjom. Dugovečan je i može da živi i preko 100 godina. Kora na starijem stablu ispuca u smeđe-crvenkaste ljuspe. Mlade grančice su obično četvorouglaste u preseku i fino dlakave. Listovi su naspramni, jajasti sa dugačko izvučenim vrhovima. Cvetovi su žuti, pravilni i četvoročlani, sakupljeni u štitaste cvasti. Javljaju se rano, pre listanja. Cveta od februara do aprila meseca. Plod je koštunica (drenjina). Plodovi su jestivi. Cenjena medonosna vrsta. Raste svuda, a najviše po suvim, sunčanim, kamenitim stranama svetlih listopadnih šuma zajedno sa drugim grmljem i šibljem.

CRATAEGUS NIGRA W. et K.

Familija: Rosaceae
Narodni naziv: CRNI GLOG
Engleski naziv: HUNGARIAN HAWTHORN
Opis vrste:
Žbun ili nisko drvo do 7 m visine. Grane su sa trnovima. Trnovi su oko 1 cm dužine. Listovi su trouglasti ili jajasti, perasto usečeni sa 7 - 11 režnjeva koji su oštro nazubljeni. Listovi su manje-više dlakavi. Cvetovi su sakupljeni u cvasti. Krunica je bele boje, a pri kraju cvetanja je ružičasta. Cveta u maju - junu mesecu. Plod je koštunica, pri sazrevanju crvenkaste, a kasnije sjajno crne boje. Javlja se na plavnim aluvijalnim terenima, na staništima vrbovih, topolovih i lužnjakovo - jasenovih šuma. Heliofilna (svetloljubiva) i entomofilna vrsta.

ERANTHIS HYEMALIS (L.) Salisb.

Familija: Ranunculaceae
Narodni naziv: KUKURJAK (OZIMNICA)
Engleski naziv: WINTER ACONITE
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka 5 - 15 cm visoka. Rizom je krtolast, a stabljika uspravna gola, zelene do crveno-smeđe boje, pri vrhu sa tri lista. Listovi su zvezdoliko izdeljeni i u sredini imaju jedan sedeći cvet žute boje. Cveta od januara do kraja marta, neposredno nakon topljenja snega. Prizemni listovi se obrazuju posle cvetanja. Plod je mešak. Raste u hrastovo-grabovim šumama i u senovitim šumama sa svežim humusnim zemljištem. Jedino stanište ove vrste u Srbiji je u okviru SRP „Bagremara". Krajnje je ugrožen takson kod nas.

GENTIANA PNEUMONATHE L.

Familija: Gentianaceae
Narodni naziv: MALA SVEĆICA
Engleski naziv: MARSH GENTIAN
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka čiji je rizom kratak, razgranat u brojne mesnate korenove. Stablo uspravno, (10) 25 - 50 (65) cm visoko i gusto pokriveno listovima. Cvetovi upadljivo lepi, 25 - 53 mm dugi, usamljeni ili je 2 - 10 cvetova sakupljeno u pazuhu gornjih listova ili na vrhu stabla. Krunica je tamno-plave, ređe bele ili crveno-ružičaste boje. Cveta od jula do oktobra meseca. Plod je čaura. Raste na močvarnim i vlažnim staništima.

HOTTONIA PALUSTRIS L.

Familija: Primulaceae
Narodni naziv: VODENA JAGORČEVINA (REBRATICA ČEŠLJASTOLISNA)
Engleski naziv: WATER VIOLET
Opis vrste:
Višegodišnja biljka sa puzećim korenom. Stablo je potopljeno u vodi visine do 90 cm, pri osnovi razgranato i pršljenasto. Sa pršljenova polaze brojni, beli, adventivni korenovi i perasto deljeni listovi. U vreme cvetanja od maja do avgusta, iznad površine vode javljaju se grozdaste cvasti. Cvetovi su bele, ređe svetlo-ružičaste boje. Plod je čaura. Raste u vodama koje sporo teku. Krajnje ugrožen takson.

IRIS PSEUDACORUS L.

Familija: Iridaceae
Narodni naziv: BARSKA PERUNIKA
Engleski naziv: YELLOW IRIS
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka visine (40) 50 - 100 (150) cm sa rizomom debelim oko 2 cm koji se često lučno izvija iznad površine zemlje. Listovi su plavo-zelene boje. Cvetovi su na vrhu, pojedinačni, dvopolni, krupni, žute boje. Cveta od maja do avgusta. Plod je čaura. Ova biljka ulazi u sastav močvarnih, vlažnih livada.

LEUCOIUM AESTIVUM L.

Familija: Amaryllidaceae
Narodni naziv: DREMOVAC
Engleski naziv: SUMMER SNOWFLAKE
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka sa jajolikom lukovicom. Stablo visoko 35 - 65 cm, a na vrhu nosi 3 - 8 cvetova. Cvetovi su bele boje, zvonasti i nadole povijeni. Plod je čaura. Cveta od aprila do juna meseca. Raste pored reka, potoka, na adama, šumama hrasta i jasena, kao i u topolovim šumama. Gaji se kao ukrasna biljka. Medonosna biljka. Lukovica je bogata alkaloidima i koristi se u farmaciji. Javlja se na vlažnim livadama i na ivicama hidrološki uslovljene šumske vegetacije.

MARSILEA QUADRIFOLIA L.

Familija: Marsileaceae
Narodni naziv: ČETVOROČLANA DETELINA (RAZNOROTKA)
Engleski naziv: FOUR LEAF CLOVER
Opis vrste:
Heterosporna vodena paprat sa rizomom dužine i do 50 cm, a kod nekih oblika i do 100 cm, pa i više. Listovi su na tanikim i vrlo dugim drškama. Liska se sastoji iz četiri objajasta listića. Sporangije se nalaze u naročitim tvorevinama - sporokarpima - pri osnovi lisnih drški. Omotač sporokarpa u zrelom stanju je veoma tvrd. Makrosporangije i mikrosporangije su zajedno u pojedinačnim sorusima. Sporonosi od avgusta do novembra. Rasprostranjena je u ustajalim vodama i močvarnim staništima.

STRATIOTES ALOIDES L.

Familija: Hydrocharitaceae
Narodni naziv: TESTERICA
Engleski naziv: WATER SOLDIERS
Opis vrste:
Višegodišnja biljka koja se iz vode izdiže gornjom trećinom listova i cvetova. Slobodno plivajuća ili u plitkoj vodi dugim korenovima ukorenjena biljka. Slična aloji. Listovi su skupljeni u rozete bez drške, koje leti u vreme cvetanja vire iz vode, a kasnije se potapaju. Dugi su (10) 15 - 40 (50) cm, široki 3 - 4 cm, kruti, u obliku mača, na preseku trougaoni, a postepeno se sužavaju u vrh. Obod lista je tvrdo nazubljen, zupci su kukasti, šiljasti i upravljeni prema vrhu. Dvodoma je biljka. Cvetovi jednopolni. Razmnožava se uglavnom vegetativno. Cveta od maja do avgusta (septembra). Plod je bobica. Često obrazuje čiste sastojine u uvalama zaštićenim od vetra ili u proređenim tršćacima. Predstavnik je reliktne flore tercijara.

THELYPTERIS PALUSTRIS

Familija: Thelypteridaceae
Narodni naziv: BARSKA (MOČVARNA) PAPRAT
Engleski naziv: MARSH FERN
Opis vrste:
Rizom je crn, a listovi su puzeći do 120 cm dugi, pojedinačni, uspravni i dvostruko perasti. Listići prvog reda duboko perasto usečeni. Listići drugog reda su celog oboda ili slabo nazubljeni, pri osnovi međusobno srasli. Raste na travnatoj podlozi u tršćacima.

SALVINIA NATANS L.

Familija: Salviniaceae
Narodni naziv: VODENA PAPRAT
Engleski naziv: FLOATING FERN
Opis vrste:
Heterosporna paprat. Nežna jednogodišnja flotantna biljka sa tankim horizontalnim stablom. Stablo je dužine do 20 cm, a debljime 1 mm. Biljke su bez korena. Listovi su po 3 u pršljenu, vrlo dlakavi. Dva od njih su celi i plivaju na površini vode, a treći je pod vodom, fino izdeljen i liči na koren. Sorusi su okruglog oblika i u grupama su od 3 do 8. Spore sazrevaju od avgusta do novembra meseca.

TRAPA LONGICARPA Jank.

Familija: Trapaceae
Narodni naziv: VODENI ORAH (ORAŠAK)
Engleski naziv: WATER CHESTNUT
Opis vrste:
Vodena, jednogodišnja zeljasta biljka sa atrofiranim korenom. Podvodni deo stabla je sa dugačkim internodijama, a u gornjem delu internodije su kraće i deblje. Stablo ponekad ima dužinu i do 10 m. Biljka ima dve vrste listova. Flotantni listovi obrazuju karakterističnu plivajuću rozetu čije su lisne drške mehurasto proširene. Submerzni listovi su nitasti ili usko lancetasti i rano opadaju, pa se mesto njih razvijaju zeleni adventivni korenovi. Cvetovi su bele boje, pojedinačni i javljaju se u pazuhu flotantnih listova. Cveta od juna do oktobra. Plod je krupan, po pravilu jednosemen, karakterističnog rogljastog oblika, koštuničav sa četiri čvrsta izraštaja (rogovi ili kraci). Seme vodenog oraha bogato je hranljivim supstancama, pa se upotrebljava u svežem, kuvanom ili pečenom obliku, a po ukusu podseća na kesten. Raste u eutrofnim vodama, slabo alkalne reakcije, na mulju siromašnom kalcijum - karbonatom. Predstavnik je reliktne flore tercijara.

URTICA KIOVIENSIS Rogow.

Familija: Urticaceae
Narodni naziv: BARSKA (MOČVARNA) KOPRIVA
Engleski naziv: MARSH NETTLE
Opis vrste:
Barska kopriva je višegodišnja, zeljasta, jednodoma biljka iz familije kopriva. Čitavu biljku, posebno lišće, odlikuje blistavi svetlo-zeleni izgled. Koren je žiličast. Stablo je uspravno, dužine oko 1.5 m. Listovi su izduženo jajasti, testerasto nazubljeni i hrapavi. Smešteni su na drškama. Biljka je prekrivena maljama. Cvet je dvopolan, zeleno-žute boje, malih dimenzija, grupisan u viseće cvasti. Cveta od jula do septembra. Seme je vrlo sitno, ali brojno i ima veliki potencijal klijanja i preživljavanja u nepovoljnim uslovima. Rasejava se vetrom, dok se razmnožava vegetativno ili semenom. Barska kopriva je nizijska vrsta, koja naseljava plavna područja, barska i močvarna staništa.

EQUISETUM FLUVIATILE L.

Familija: Equisetaceae
Narodni naziv: BARSKI RASTAVIĆ
Engleski naziv: WATER (SWAMP) HORSETAIL
Opis vrste:
Barski rastavić je višegodišnja biljka, snažna i vosoka sa puzećim rizomom i glatkim izdancima. Stabljika je zelena, visoka 40 - 60 (100) cm, člankovita, šuplja, 3 - 6 mm u preseku, jednostavna ili pršljenasto razgranata. Pravih listova nema. Zamenjuju ih nazubljeni rukavci koji prstenasto obuhvataju čvorove stabljike. Tu izrastaju grančice, ali stabljike mogu biti i bez njih. Cveta od maja do septembra. Naseljava nizijska područja, barska i močvarna staništa.

UTRICULARIA VULGARIS L.

Familija: Lentibulariaceae
Narodni naziv: MEŠINKA
Engleski naziv: GREATER (COMMON) BLADDERWORT
Opis vrste:
Pripada grupi reliktnih vrsta. Listovi mogu biti u obliku pehara, mehura i sl. Hrane se, između ostalog, insektima preko lista gde ih svare pomoću kiselina i proteolitičkih fermenata. Cvetaju od jula do avgusta meseca kada se iznad vode pojavljuju grozdaste cvasti sa 4 - 15 žutih cvetova. Žive u barama i sporotekućim vodama na čitavom području.

NUPHAR LUTEA L.

Familija: Nymphaeaceae
Narodni naziv: ŽUTI LOKVANJ
Engleski naziv: YELLOW WATER-LILY
Opis vrste:
Višegodišnja, flotantna vodena biljka sa debelim, mesnatim rizomima položenim na dnu u mulju. Biljka ima dva tipa lišća: podvodno (tanko i prozračno) i plivajuće (srcasto, čvrsto, veliko, smešteno na dugačkim drškama). Lisna drška je duga 50 - 250 (400) cm. Cvetovi su neprijatno mirišljavi, aromatično alkoholnog mirisa. Cvetovi su žute boje, pojedinačni i krupni. Plod je u obliku bobice. Cveta od aprila do septembra. Poznata je kao lekovita biljka. Predstavnik je reliktne flore tercijara.

NYMPHAEA ALBA L.

Familija: Nymphaeaceae
Narodni naziv: BELI LOKVANJ
Engleski naziv: WHITE WATER-LILY
Opis vrste:
Višegodišnja, flotantna, zeljasta vodena biljka sa horizontalnim debelim rizomom postavljenim u mulju. Listovi su na vrlo dugim žilavim drškama, vrlo krupni, po obliku ovalno srcasti. Cvetovi su bele boje, vrlo krupni. Plod je loptast do jajast. Poznata je kao lekovita biljka. Predstavnik je reliktne flore tercijara.

ANACAMPTIS LAXIFLORA Lam.

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: VELIKI KAĆUNAK
(MOČVARNA ORHIDEJA)
Engleski naziv: SWAMP ORCHID
Opis vrste:
Veliki kaćunak je subatlantsko - submediteranska vrsta. Višegodišnja zeljasta biljka sa dvojnom krtolom i nerazgranatom stabljikom visine 30 - 60 cm. Listovi su linealno lancetasti, na vrhu izvučeni u dugačak šiljak. Cvetovi su mnogobrojni, purpurno-crveni, krupni, složeni u izduženu rastresitu cvast. Veliki kaćunak je vrsta močvarnih staništa. Zaštićena je okviru cele familije.

ORCHIS PURPUREA Hud.

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: KAĆUNAK PURPURNI
(KAĆUN CRVENI)
Engleski naziv: LADY ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka visine do 50 cm. Pripada reliktnoj porodici orhideja. Listovi su široko eliptični do izduženo jajasti, dugački do 17 cm, široki do 6 cm, pri osnovi u vidu rukavca, mlitavi, na licu sjajni, svetlo-zeleni, na naličju bleđi, mat plavičasto-zeleni, gornji šiljatiji, osnovom obuhvataju stabljiku. Cvast klasolika, velika, u početku zbijena, kupasta, šiljata, kasnije jajasto izdužena do valjkasta, dugačka i do 15 (25) cm. Cvetovi su mnogobrojni, veliki, bledo-purpurni ili beli sa ljubičastim grozdasto raspoređenim dlačicama u sredini, prijatnog mirisa. Purpurni kaćunak je vrsta vlažnih staništa, najčešće prisutna u hrastovim šumama. Zaštićena je okviru cele familije.

PELTARIA ALLIACEA Jacq.

Familija: Brassicaceae
Narodni naziv: MREŽASTA (STRELIČASTA) LUKICA
Engleski naziv: GARLIC CRESS
Opis vrste:
Višegodišnja biljka iz porodice kupusnjača koja dostiže visinu do 30 cm. Listovi su zeleni i ostaju tokom cele godine. Cvetovi su beli, grozdasti. Naseljava skoro sve tipove staništa. Retka biljna vrsta u Vojvodini. Nalazi se na prostoru Obedske bare.

COMARUM PALUSTRE L.

Familija: Rosaceae
Narodni naziv: BARSKI PETOLIST
Engleski naziv: MARSH CINQUEFOIL
Opis vrste:
Višegodišnja, atraktivna, skoro polužbunasta biljka koja naraste i do 1 m visine. Cvetna stabljika je visoka do 45 cm. Cveta u junu - julu. Cvetovi su u razređenoj terminalno cimoznoj cvasti. Krunični listići su tamno-crveni i upola su kraći od čašičnih listića. Plavo-zeleni perasti listovi su neparno lancetasti i sastoje se od 5-7 ražnjeva. Nalazi se na prostoru Obedske bare.

PRUNUS SPINOSA L.

Familija: Rosaceae
Narodni naziv: TRNJINA (CRNI TRN)
Engleski naziv: BLACKTHORN
Opis vrste:
Trnjina je vrsta šljive u narodu poznata i kao divlja šljiva. Žbun visok 1 - 3 (5) m sa okruglastom krošnjom. Listovi su eliptičnog do objajastog oblika. Cveta pre listanja. Cvetovi su bele boje, vrlo brojni. Cveta od aprila do juna meseca. Plod je koštunica, plavičasto-crne boje, kiselog, oporog ukusa. Heliofilna (svetloljubiva) vrsta. Medonosna biljka. Sok iz plodova i kore drveta može se koristiti za bojenje tkanine u crvenu boju. U listu ima vitamina C. Raste u šibljacima pored puteva.

RUSCUS ACULEATUS L.

Familija: Liliaceaae
Narodni naziv: VEPRINA (KOSTRIKA)
Engleski naziv: BUTCHER'S-BROOM
Opis vrste:
Trajni zimzeleni žbun koji naraste do 90 cm visine. Ljuspasti listići su mali, kožasti, dugi do 3 cm. Cvet je mali, zelenkasto-bele boje. Plodovi su okrugli – bobice, crvene boje. Semenke ostaju na biljci i tokom zime. Zbog prekomernog korišćenja u Vojvodini je retka biljka.

SAMBUCUS NIGRA L.

Familija: Sambucacae
Narodni naziv: CRNA ZOVA (BAZGA)
Engleski naziv: ELDERBERRY
Opis vrste:
Zova je žbun ili nisko drvo do 10 m visine sa prečnikom stabla do 50 cm i korenom uglavnom plitkim, površinskim. Kora na starijem stablu je sivo-smeđa sa izduženo ispucalom plutom. Mlade grančice su zelene boje sa sivim lenticelama. Lista vrlo rano, dugo pre cvetova. Cvetovi su bele boje sa jakim mirisom, sakupljeni u vršne cvasti. Cveta u junu mesecu. Plodovi su sjajno crno-ljubičaste boje sa crvenim sokom, zreli u septembru mesecu. Rasprostranjena je na svetlim, toplim staništima koja su bogata humusom i azotom. Gaji se i kao ukrasna, lekovita biljka.

SCHOENOPLECTUS LACUSTRIS (L.) Palla

Familija: Cyperaceae
Narodni naziv: OBLIĆ (ZUKA)
Engleski naziv: LAKESHORE BULRUSH
Opis vrste:
Višegodišnja biljka sa zadebljalim puzećim rizomom. Stablo je visoko do 3 m, a oko 2 cm debelo, zelene boje, okruglo, glatko sa vazdušnim kanalima. Cvast je štitasto metličasta, dužine 5 - 8 cm. Ispod cvasti su dva igličasta lista. Cveta u junu mesecu, a može i od jula do oktobra. Plod je orašica. Često gradi čiste sastojine na obalama, ređe u močvarnim i vlažnim livadama. Predstavnik je reliktne flore tercijara.

SOLANUM DULCAMARA L.

Familija: Solanaceae
Narodni naziv: PASKVICA
Engleski naziv: BITTERSWEET
Opis vrste:
Polužbun, koji raste kao povijuša. Rizom je horizontalan, razgranat. Stablo je jako razgranato. Listovi su jajasti na vrhu zašiljeni. Cvetovi su ljubičaste boje, ređe bele ili roze boje, u cimoznim povijenim metličastim cvastima. Cveta od juna do septembra meseca. Plod je crvena bobica. Raste u šipražju i žbunju, pored obala potoka i reka. Poznata je kao lekovita biljka.

VALERIANA OFFICINALIS L.

Familija: Valerianaceae
Narodni naziv: ODOLJEN
Engleski naziv: VALERIAN
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka visoka 25 - 100 (200) cm. Rizom je kratak, valjkast. Stablo je uspravno, šuplje, isprugano, golo, samo u prizemnom delu pokriveno dlačicama. Listovi su raznovrsni. Donji listovi su naspramni, neparno perasti i rascepljeni, na dugačkim drškama. Što su bliže vrhu, gornji listovi imaju kraće drške i manje liske, dok su najviši listovi nalik „bodljicama“ lancetastog oblika, bez drški i sa malo dlačica na naličju. Na vrhu stabla se nalaze cvetovi svetlo-crvene do bele boje, sakupljeni u štitastu cvast. Miris stabljike, posebino korena, je vrlo neugodan. Poznata je kao lekovita biljka. Raste na vlažnim livadama i hidrološki uslovljenoj šumskoj vegetaciji.

VRSTE SUVIH STANIŠTA

ADONIS VERNALIS L.

Familija: Ranunculaceae
Narodni naziv: GOROCVET
Engleski naziv: SPRING PHEASANT'S EYE
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 10 / 40 cm. Cveta od marta do maja meseca. Raste na peskovitim staništima i sušnim livadama. Sve je ređa, tipična stepska vrsta reliktnog karaktera. U Vojvodini su joj glavna nalazišta na Fruškoj gori, Deliblatskoj i Subotičko – horgoškoj peščari. Dragocena je lekovita biljka kao važna prirodna sirovina za proizvodnju lekova protiv nekih srčanih oboljenja. Otrovna je. Prekomernim branjem i vađenjem sa korenom, čovek je ubrzao njeno proređivanje ili potpuno iščezavanje sa mnogih mesta na kojima je nekada bila česta.

ANEMONE SILVESTRIS L.

Familija: Ranunculaceae
Narodni naziv: ŠUMSKA BREBERINA
(OVČIJE RUNO)
Engleski naziv: SNOWDROP WILDFLOWER
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 15 - 50 cm. Cveta od maja do juna meseca. Raste na suvim livadama, sunčanim, peskovitim staništima i u proređenim šumama. Sve je ređa biljka u flori Vojvodine. Najbogatija su joj nalazišta na Fruškoj gori i Deliblatskoj peščari. Zbog lepih cvetova potencijalno je sve više ugrožavaju izletnici.

PULSATILLA GRANDIS Wenderoth

Familija: Ranunculaceae
Narodni naziv: VELIKA SASA
Engleski naziv: GREATER PASQUE FLOWER
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visine do 12 cm. Cveta u martu i aprilu mesecu. Raste na suvim livadama i proplancima. Tipična stepska biljka, sve ređa u flori Vojvodine. Glavna nalazišta su joj na Fruškoj gori i Deliblatskoj peščari. Nekada se koristila u narodnoj medicini. Zbog njenih prekrasnih cvetova, izletnici je u velikom broju beru u rano proleće. Branje ovog omiljenog vesnika proleća, ubrzalo je njeno proređivanje.

ALKANNA TINCTORIA (L.) Tausch

Familija: Boraginaceae
Narodni naziv: CRVENA STEŽICA
Engleski naziv: DYER'S ALKANET
Opis vrste:
Višegodišnja, polegla zeljasta biljka. Cveta od maja do juna meseca. Raste u travnim zajednicama na peskovitim terenima. Veoma je retka vrsta u Vojvodini. Poznata su njena nalazišta na Deliblatskoj i Subotičkoj - horgoškoj peščari. Lekovita je i cenjena u narodnoj medicini, jer se koren koristio za negu kose, što je ubrzalo njeno nestajanje. Danas je uglavnom ugrožena, posredno, narušavanjem staništa.

RINDERA UMBELLATA (Waldst. & Kit.) Bunge

Familija: Boraginaceae
Narodni naziv: ŠERPET
Engleski naziv: UMBEL RINDERA
Opis vrste:
Dvogodišnja i višegodišnja zeljasta biljka visoka 20 - 60 cm. Cveta od maja do juna meseca. Raste na peskovitim staništima i na stepskim livadama. Reliktna je i endemična vrsta flore Vojvodine. Predstavlja osobenost i ukras stepskih predela Deliblatske peščare, gde su i jedina njena nalazišta u Vojvodini. Neposredno je ugrožavaju izletnici.

***BULBOCODIUM VERSICOLOR* Ker Gawl.**

Familija: Brassicaceae
Narodni naziv: ŠAFRANJIKA
Engleski naziv: SPRING MEADOW SAFFRON
Opis vrste:
Višegodišnja zeljasta biljka visoka 8 - 15 cm. Krtolasta lukovica je sa kožastom tunikom. Listovi (2 - 3) su linearno lancetasti, goli, javljaju se u proleće za vreme cvetanja. Cvetovi su ružičasti ili ljubičasti, retko beli. Malobrojne populacije se nalaze na Subotičko - horgoškoj peščari.

***COMANDRA ELEGANS* (Rochel ex Reichenb.) Rchb.fil.**

Familija: Santalaceae
Narodni naziv: KOMANDRA
Engleski naziv: BASTARD TOADFLAX
Opis vrste:
Polužbunasta biljka visoka 20 - 60 cm. Cveta u aprilu i maju mesecu. Raste na peskovitim dinama. Vrlo je retka biljka u Vojvodini. Reliktnog je karaktera. Njene malobrojne populacije registrovane su samo na području Deliblatske peščare. Pored posrednih uticaja, potencijalno je ugrožavaju i kolekcionari.

***CROCUS RETICULATUS* Steven ex Adams**

Familija: Iridaceae
Narodni naziv: PRUGASTI ŠAFRAN
Engleski naziv: STRIPED CROCUS
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 5 - 15 cm. Cveta februara i marta meseca. Raste na suvim i kamenitim mestima, na stepskim livadama, šibljacima i svetlim šumama. Retka je vrsta u Vojvodini. Malobrojne populacije se nalaze na Fruškoj gori, Vršačkim planinama, Deliblatskoj peščari, Subotičko - horgoškoj peščari i retkim stepskim fragmentima u Bačkoj. Lekovita je biljka i rana pčelinja paša. Ovom lepom vesniku proleća glavna opasnost preti od izletnika.

CROCUS BANATICUS J. Gay

Familija: Iridaceae
Narodni naziv: BANATSKI ŠAFRAN
Engleski naziv: BANAT'S CROCUS
Opis vrste:
Banatski šafran je višegodišnja lukovičasta biljka visoka 15 - 20 cm sa kožasto - opnastim omotačem na maloj lukovici, koji je karakteristično izdeljen na paralelna vlakna. Široko linearni do 1 cm široki listovi izlaze u proleće u vreme formiranja ploda, dok je cvetanje kasno od jula do septembra. Cvetovi su ljubičasti, krupni, pojedinačni. Žig je ljubičast sa više puta deljenim režnjevima. Biljka je šuma i šikara, a raaste i na manje osvetljenim travnatim padinama i uvalama.

IRIS PUMILA L.

Familija: Iridaceae
Narodni naziv: NISKA PERUNIKA
Engleski naziv: DWARF IRIS
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 10 - 17 cm. Cveta od aprila do maja meseca. Raste na suvim livadama i pašnjacima. Proređena je i ugrožena vrsta. Malobrojna nalazišta ove tipično stepske biljke poznata su na Fruškoj gori, Deliblatskoj i Subotičko - horgoškoj peščari. Lekovita je, medonosna i vrlo dekorativna. Veoma je ugrožena od izletnika, jer je beru, a rizome presađuju u vrtove. Potencijalno je ugrožena kao veoma tražena sirovina za kozmetičku i farmaceutsku industriju.

FRITILLARIA MONTANA Hoppe ex W. D. J. Koch

Familija: Liliaceae
Narodni naziv: KOCKAVICA
Engleski naziv: DEGEN'S FRITILLARY
Opis vrste:
Zeljasta, višegodišnja biljka visoka 30 - 50 cm. Cveta od aprila do maja meseca. Raste na peskovitoj podlozi u šumskoj zajednici hrasta i lipe. Vrlo je retka endemična vrsta u flori Vojvodine, zastupljena samo na malobrojnim staništima Deliblatske peščare. Privlačna je zbog lepih cvetova, pa je veoma ugrožena od izletnika, ali i od kolekcionara kao retkost.

ORCHIS MASCULA (L.) L.

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: SALEP (KAĆUNAK)
Engleski naziv: EARLY PURPLE ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 15 - 50 cm. Cveta u aprilu i maju mesecu. Raste na livadama, pašnjacima, žbunovitim mestima i po obodima šuma. Retka je i vrlo ugrožena reliktna vrsta. Njena glavna staništa u Vojvodini se nalaze na Fruškoj gori i Deliblatskoj peščari. Lekovita je vrsta sa bogatim sadržajem sluznih materija u krtolama. U prošlosti je bila veoma tražena droga u narodnoj medicini za proizvodnju napitka - salepa. Izuzetno je ugrožena od izletnika kao ukrasna, a potencijalno joj preti opasnost i kao lekovitoj. Zaštićena je u okviru cele familije.

ANACAMPTIS MORIO (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: MIRISNI KAĆUNAK
Engleski naziv: GREEN-WINGED ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visine 8 - 40 cm. Cveta od aprila do jula meseca. Raste na suvim, osunčanim livadama, po šikarama i u svetlim šumama. Retka je i ugrožena vrsta. Glavna nalazišta u Vojvodini registrovana su na Fruškoj gori i Deliblatskoj peščari. Lekovita je vrsta, priznata u naučnoj medicini (sluzna droga), a naročito u narodnoj medicini za proizvodnju salepa. Ugrožena je posredno, ali je i neposredno ugrožavaju izletnici. Zaštićena je u okviru cele familije.

***ANACAMPTIS PYRAMIDALIS* (L.) Rich.**

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: PLASTAK
Engleski naziv: PYRAMIDAL ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka 15 - 50 cm. Cveta od maja do juna meseca. Raste u svetlim šumama, šikarama i na livadama. Proređena je, reliktna vrsta u spontanom povlačenju. Zastupljena je na Deliblatskoj peščari i Fruškoj gori. Sve više je ugrožena od izletnika i nekih posrednih činilaca. Zaštićena je u okviru cele familije.

***ORCHIS SIMIA* Lam.**

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: KAĆUNAK MALI
Engleski naziv: MONKEY ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka sa krtolama visoka 30 - 40 cm. Cveta u maju i junu mesecu. Raste na livadama i obodima šuma. Proređena je i ugrožena vrsta reliktnog karaktera sa glavnim nalažištima na Fruškoj gori i Deliblatskoj peščari. Zbog lepih cvasti, neposredno je najviše ugrožena od izletnika. Zaštićena je okviru cele familije.

***PLATANTHERA BIFOLIA* (L.) L. C. M. Richard ssp. bifolia**

Familija: Orchidaceae
Narodni naziv: VIMENJAK
Engleski naziv: LESSER BUTTERFLY-ORCHID
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visine 20 - 50 cm (u proseku 30 cm). Stabljika je uspravna i šuplja. Ima dva lista pri dnu stabljike, koji su sjajni, svetlo-zeleni i jajasto izduženi. Cvast je valjkasta i rastresita. Cvetovi su veliki, beli i jako mirišljavi. Cveta od juna do jula. Raste na umereno suvim i svežim hrastovim šumama i šumarcima. Može da se nađe i u tamnim mešovitim i svetlim četinarskim šumama do 2.000 m.n.m.

PAEONIA TENUIFOLIA L.

Familija: Paeoniaceae
Narodni naziv: STEPSKI BOŽUR
Engleski naziv: STEPPE PEONY
Opis vrste:
Višegodišnja, zeljasta biljka visoka do 60 cm. Cveta u aprilu i maju mesecu. Raste na suvim, peskovitim staništima. Predstavlja obeležje stepskih predela Deliblatske peščare. Otrovna je i lekovita, masovno sakupljana kao droga, naročito posle II svetskog rata. Neposredno je ugrožena od izletnika zbog lepih cvetova.

PAEONIA OFFICINALIS subsp. *banatica* (Rochel) Soó

Familija: Paeoniaceae
Narodni naziv: BANATSKI BOŽUR
Engleski naziv: BANAT PEONY
Opis vrste:
Zeljasta, dugovečna cvetnica visoka oko 60 cm. Cveta u maju. Raste na staništima svetlih hrastovih šuma i šumskim progalama. Veoma je retka endemo - reliktna vrsta u spontanom izumiranju. U Vojvodini su poznata samo dva njena nalazišta, na Deliblatskoj peščari (Flamunda) i Fruškoj gori (Čerević), gde egzistira u malobrojnim bokorima. Otrovna je i lekovita biljka. Nekada se koristila u školskoj, a danas samo u narodnoj medicini. Neposredno je ugrožena, naročito od kolekcionara, kao floristički raritet, a od izletnika zbog vrlo lepih cvetova.

PRUNUS TENELLA Batsch.

Familija: Amygdalaceae
Narodni naziv: BADEMIĆ
Engleski naziv: RUSSIAN ALMOND
Opis vrste:
Nizak žbun visine 0,5 - 1,5 m. Cveta u aprilu mesecu. Raste na suvim, osunčanim staništima stepskog karaktera i na obodima šuma. Veoma je proređena reliktna vrsta u spontanom izumiranju. U Vojvodini se očuvala na malobrojnim mestima na Deliblatskoj peščari i na samo jednom registrovanom nalazištu na Fruškoj gori. Lekovita je biljka i rana pčelinja paša. Neposredno je ugrožena od izletnika zbog lepih cvetova, a kao floristička retkost i od kolekcionara.

STIPA PENNATA L. em. Mansf.

Familija: Gramineae
Narodni naziv: KOVILJE (PERASTO)
Engleski naziv: EUROPEAN FEATHER GRASS (ORPHAN MAIDENHAIR)
Opis vrste:
Višegodišnja, busenasta vrsta visoka 30 - 80 cm. Cveta u maju mesecu. Raste na stepskim livadama, na suvim staništima peskovitih i lesnih terena. U vreme cvetanja je pravi ukras i specifično obeležje stepskih livada Deliblatske peščare, a sve ređi ostaci ove vrste nalaze se na Vršačkim planinama i u Bačkoj. Pored spontanog povlačenja, direktna opasnost joj preti od izletnika, pošto je vrlo dekorativna u doba cvetanja, a naročito od cvećara, koji je sakupljaju radi prodaje.

ARTEMISIA PANCICII (Janka) Ronniger

Familija: Asteraceae (Compositae)
Narodni naziv: PANČIĆEV PELIN
Engleski naziv: PANČIĆ'S WORMWOOD
Opis vrste:
Pančićev pelin je izuzetno retka biljna vrsta iz porodice Asteraceae. To je jedina tipična endemska vrsta panonskih stepa. Uvek se javlja u stepskim travnjacima na dubokim mekim podlogama. U Vojvodini, gde je prvi put identifikovana od strane Josifa Pančića, ima samo jedno stanište - Deliblatska peščara. Raste kao višegodišnja, zeljasta biljka koja ima dugačke, puzajuće rizome. Pančićev pelin cveta retko i u maloj meri i obično se širi vegetativno. Biljka je sivo-zelene boje, a zimi postaje više ili manje crna. Ne miriše aromatično. Formira brojne 5 - 10 cm visoke izdanke sa obično tri do pet listova. Stabljike koje nose cvetove dostižu visinu 30 - 90 cm (retko 20 - 95 cm). Osnovni listovi rastu naizmenično na dugim peteljkama, centralni listovi su kraći na kraćim peteljkama, dok su gornji listovi gotovo sedeći. Oni su srebrnasto dlakavi sa obe strane, a ponekad ostanu bez dlačica (ogolićeni) tokom jeseni.

HELICHRYSUM ARENARIUM (L.) Moench

Familija: Asteraceae (Compositae)
Narodni naziv: SMILJE
Engleski naziv: DWARF EVERLAST
Opis vrste:
Smilje je višegodišnja, zeljasta biljka visoka u proseku 0,3 m. To je popularna biljka usled prijatnog mirisa (poreklom od etarskih ulja) i blagotvornog dejstva na sistem organa za varenje. Raste na siromašnim peskovitim zemljištima ili na plitkim zemljištima napuštenih poljoprivrednih površina. Smilju odgovara veća količina sunčevog zračenja, koje utiče na aromatična svojstva. Stabljika je uspravna, nerazgranata, obrasla duguljastim listovima, a na vrhu nosi nekoliko žutih glavičastih cvasti. Listovi su ravni, donji su eliptičnog oblika, dok su gornji linearni. Sivkaste su boje sa obiljem vunastih dlaka. Cvasti su sa jarkim zlatno-žutim cvetovima širine 3 do 4 mm. Cveta od juna do jula.

FAUNA - ŽIVOTINJE

MAMMALIA - SISARI

ARVICOLA TERRESTRIS

Familija: Cricetidae
Narodni naziv: VODENA VOLUHARICA
Engleski naziv: EUROPEAN WATER VOLE
Opis vrste:
Vodena voluharica je relativno krupan glodar. Dužina tela se kreće u rasponu od 12 do 20 cm, a repa 6 do 10 cm. Masa tela je 70 do 250 gr. Krzno je gusto, sa leđne strane tamne, sivo-smeđe boje, ponekad crno, a sa donje strane tela je svetlije obojeno, sivo-žute do bele boje. Uši su sitne, okrugle i potpuno prekrivene krznom. Naseljava priobalne površine slatkovodnih tokova i staništa blizu vode. Najčešće se sreće na obalama reka, potoka i bara. Preferira staništa bogata vegetacijom, a često se može videti kako pliva i roni. Tokom zime i kada se prenamnoži, može da se seli u suvlja staništa u potrazi za hranom, pa se može videti u poljima, baštama, voćnjacima, kao i na šumskim staništima. Tada često oštećuje koren drveća, a može da se hrani i korom mladih sadnica.

MICROTUS AGRESTIS

Familija: Cricetidae
Narodni naziv: LIVADSKA VOLUHARICA
Engleski naziv: FIELD VOLE
Opis vrste:
Ovaj glodar se odlikuje sličnim morfološkim karakteristikama kao poljska voluharica. Dužina tela je 9 do 12 cm, a rep je trećina dužine tela. Kompaktne je građe, krzno je gusto i sjajno, sa gornje strane tela kestenjasto do sivo-smeđe boje, a sa donje sasvim svetlo. Rep je oskudno obrastao dlakom. Uši su kratke, takođe, obrasle dlakom. Naseljava pretežno vlažna, otvorena staništa, kao što su livade, obale reka, nasipi. Sreće se, takođe, i u šumama sa gustom prizemnom vegetacijom.

GLIS GLIS

Familija: Gliridae
Narodni naziv: SIVI PUH
Engleski naziv: EDIBLE DORMOUSE
Opis vrste:
Puh je krupan glodar. Dužina tela je 13 do 20 cm, a repa 11 do 15 cm. Masa je do 150 g. Krzno je gusto i meko, sa leđne strane pepeljasto-sivo, a sa trbušne bele boje. Oko očiju dlaka je mrke boje. Rep je, takođe, obrastao gustom dlakom. Tipična staništa su listopadne šume u kojima dominira bukva. Nešto ređe naseljava i hrastove šume, a može se sresti i u voćnjacima.

MUSCARDINUS AVELLANARIUS

Familija: Gliridae
Narodni naziv: PUH LEŠNIKAR (MALI ILI RIĐI PUH)
Engleski naziv: HAZEL DORMOUSE (COMMON DORMOUSE)
Opis vrste:
Puh lešnikar je manji od sivog puha. Dužina tela mu je između 6 i 9 cm, a repa 5,5 do 7,5 cm. Rep je obrastao dlakom, koja je kod ove vrste kraća u poređenju sa sivim puhom, pa rep deluje uže. Krzno je gusto, sa leđne strane žućkasto-smeđe boje, sa donje strane tela svetlije. Naseljava pretežno listopadne šume sa dosta leske i žbunaste vegetacije.

DRYOMYS NITEDULA

Familija: Gliridae
Narodni naziv: ŠUMSKI PUH
Engleski naziv: FOREST DORMOUSE
Opis vrste:
Dužina tela šumskog puha je u proseku 11 cm, a rep je obrastao mekim krznom, koji je dugačak gotovo koliko i telo. Masa tela je u rasponu između 18 i 34 gr. Krzno je gusto i meko, na gornjim delovima tela je sivkasto-smeđe, a potkolenice su žućkasto-bele boje. Crna traka okružuje oko i proteže se do malog uha. Brkovi formiraju grmoliki pramen dug oko 10 mm. Na svakoj šapi ima šest jastučića. Prisutan je u planininskim regionima do 3.500 m, u šumama sa žbunastom vegetacijom.

CASTOR FIBER

Familija: Castroidae
Narodni naziv: EVROPSKI DABAR
Engleski naziv: EURASIAN (EUROPEAN) BEAVER
Opis vrste:
Dabar je najveća vrsta glodara u Evropi. Dužina tela mu je 70 do 90 cm, a repa 30 do 40 cm. Masa tela dostiže 35 kg. Glava mu je široka sa kratkom njuškom. Ima kratak i debeo vrat. Zubi su mu snažni i imaju izgled dleta. Krzno je gusto crvenkasto-smeđe boje. Rep je spljošten, bez dlake, prekriven rožnatim pločicama. Noge su mu kratke, a na prstima zadnjih nogu ima plovne kožice. Naseljava priobalna područja sporotekućih reka i jezera, rečne rukavce i plavne listopadne šume. Odgovaraju mu svi tipovi slatkovodnih staništa, koja su okružena šumom i žbunastom vegetacijom. Pravi tzv. brane - skloništa od drvnog materijala. Nekada se nalazio na prostoru cele Vojvodine, da bi se 2004. godine ponovo uneo u Obedsku baru i Zasavicu (reintrodukovana vrsta).

MICROMYS MINUTUS

Familija: Muridae
Narodni naziv: PATULJASTI MIŠ
Engleski naziv: HARVEST MOUSE
Opis vrste:
Patuljasti miš je najmanji evropski glodar. Naseljava polja, livade, rubove šuma, obale sa grmljem, a srećemo ga i u ljudskim naseljima. Patuljasti miš pravi kuglasta gnezda od trave, koja su pričvršćena na stabljike znatno iznad tla.

SPERMOPHILUS CITELLUS

Familija: Sciuridae
Narodni naziv: TEKUNICA
Engleski naziv: EUROPEAN GROUND SQUIRREL
Opis vrste:
Tekunica je veoma ljupka životinja, dužine oko 20 cm, kratkog repa 5,5 - 7,5 cm, malenih ušiju i krupnih očiju, smeđe-sive boje. Njen izgled karakteriše poza „svećice“ kada životinja sedi na zadnjim nogama i uspravljenog trupa osmatra okolinu. Tekunica je tipični stanovnik stepskih predela. U Vojvodini živi na pašnjacima i utrinama uz puteve, nasipima i ostalim neobrađivanim zemljištima. Ovaj glodar je društvena životinja, koja živi u kolonijama u kojima su susedi često veoma blizu. Svaka jedinka ima pod zemljom svoju jazbinu sa gnezdom, čija dubina zavisi od tipa zemljišta i klimatskih prilika (oko 2 m na Deliblatskoj peščari). Tekunica je prezimar, čija hibernacija traje u zavisnosti od uzrasta i pola, od kraja leta do proleća. Buđenje iz zimskog sna počinje u Južnom Banatu krajem februara i traje do početka aprila. Prvi se bude stari, zatim mladi mužjaci, dok se prve ženke pojavljuju početkom treće dekade marta. Buđenjem mladih ženki završava se izlazak iz hibernacije cele populacije. Tekunica je biljojed, koji se hrani zelenim delovima, cvetom i semenom, kao i lukovicama zeljastih biljaka. Životinjsku komponentu ishrane predstavljaju prvenstveno različiti insekti, a dešava se da tekunica pojede guštera ili mladunče ptica koje gnezde na zemlji.

SPALAX LEUCODON

Familija: Spalacidae
Narodni naziv: SLEPO KUČE
Engleski naziv: LESSER MOLE-RAT
Opis vrste:
Slepo kuče živi na suvim stepskim staništima, pa je zbog izmenjenih uslova u Vojvodini opstalo još samo na području Deliblatske i Subotičko-horgoške peščare i na padinama Fruške Gore. To je vrsta koja čitav život provodi pod zemljom, u sistemu hodnika koje sama kopa, služeći se, pri tome, dugačkim i snažnim sekutićima i prednjim nogama sa jakim kandžama. Slepo kuče je veoma mala životinja dužine tela oko 20 cm. Prekrivena finim gustim krznom. Zalihe hrane joj se sastoje najčešće od krtola i lukovica. Slepo kuče je uglavnom usamljena životinja i društvena je samo u vreme parenja.

NEOMYS ANOMALUS

Familija: Soricidae
Narodni naziv: MOČVARNA ROVČICA
Engleski naziv: MEDITERRANEAN WATER SHREW
Opis vrste:
Ova vrsta živi na vlažnim staništima u blizini vode, mada se javlja i u područjima gde nije prisutna površinska voda na zabarenim staništima. Rovčice se sakrivaju ispod opalih grana i u blizini panjeva. Izgledom podsećaju na miševe. Glava je izvučena u dugu šiljatu njušku, a vilice su pune sitnih oštrih zuba. Osobenost rovčica, kada je u pitanju njihova ishrana, jeste da moraju stalno da jedu u kratkim vremenskim intervalima zbog izuzetno brzog metabolizma.

LUTRA LUTRA

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: EVROAZIJSKA VIDRA
Engleski naziv: EURASIAN OTTER
Opis vrste:
Evroazijska vidra je vrsta iz porodice kuna, izuzetno prilagođena životu u slatkoj vodi. To je jedna od najveselijih životinja, koja se često može videti u igri po blatu ili snegu. Vidre žive do deset godina. Imaju gipko i vrlo pokretno telo, koje je pokriveno nepromočivim krznom. Odlični su plivači i lovci i izuzetno su osposobljene za ronjenje, zbog plovnih kožica između prstiju. U vodi mogu izdržati izuzetno dugo, a za hvatanje plena se služe oštrim i snažnim zubima. Dugačke su do 110 cm, a teže do 12 kg. Hrane se ribom, ljuskarima, pticama, vodozemcima, gmizavcima i malim sisarima. Naseljavaju veliki broj priobalnih staništa u Vojvodini. Žive usamljeno i ne predstavljaju opasnost po ljude.

MARTES MARTES

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: KUNA ZLATICA
Engleski naziv: EUROPEAN PINE MARTEN
Opis vrste:
Kuna zlatica ima izduženo i vitko telo dužine do 48 cm sa repom dužine 28 cm. Šiljata njuška je tamno obojena sa oštrim zubima. Ima široke, dlakave i pokretljive uši. Kratke noge pokrivene su tamnom dlakom, čak i na tabanima. Pod vratom ima karakterističnu bledožutu mrlju. Telo joj je prekriveno sjajnom, kratkom, tamno-smeđom dlakom. Jedan je od poznatijih lovaca među sisarima. Lovi noću, preskačući sa grane na granu. Napada sve na šta naiđe, štedeći jedino životinje veće od nje. Preko dana se odmara. Čovek joj je najveći neprijatelj, jer je lovi zbog kvalitetnog i skupocenog krzna.

MUSTELA ERMINEA

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: VELIKA LASICA (HERMELIN)
Engleski naziv: STOAT (SHORT-TAILED WEASEL)
Opis vrste:
Velika lasica ili hermelin je dugačka oko 25 cm i visoka 10 cm. Rep je dugačak preko 10 cm. Mužjak teži 350 gr, a ženka 220 gr. Boja dlake joj se menja leti i zimi. Leti je rđasto-smeđa sa svetlo-žutim trbuhom, dok je zimi bele boje, a samo rep ostaje crn. Takvo krzno je kroz istoriju bilo jako cenjeno i koristilo je kao deo garderobe bogatijih slojeva društva. Nastanjuje rupe šupljih stabala, napuštene jame lisica, jazavaca, ali se zavlači i po stajama i šupama u nastanjenim mestima. Lovi miševe, pacove, fazane, jarebice, prepelice i domaću perad. Vrlo je agresivna i krvoločna vrsta. Pari se u februaru ili martu, ali i junu i julu mesecu.

MUSTELA NIVALIS

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: MALA LASICA (RIĐA LASICA)
Engleski naziv: LEAST WEASEL
Opis vrste:
Mala lasica je najmanja vrsta iz porodice kuna. Izrasta u dužinu do 20 cm, od čega na rep otpada oko 3 cm. Teška je od 60 do 170 gr. Krzno je rđasto-crvene boje, a po trbuhu i nogama svetlije. Hrani se miševima, sitnim pticama i jajima. Pari se neredovno tokom cele godine. Pored šteta koje čini, ima i korisnu stranu, jer je efikasan lovac na sitne glodare.

MUSTELA PUTORIUS

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: MRKI TVOR
Engleski naziv: EUROPEAN POLECAT
Opis vrste:
Mrki tvor živi u svim krajevima naše zemlje, a naročito oko naselja. Naraste u dužinu do 60 cm (od čega na rep otpada oko 20 cm) i visinu do 15 cm. Dostiže težinu do 750 gr. Tamno-mrke je boje sa žućkastom podlakom. Pod repom ima dve smradne žlezde čiji sekret koristi u svojoj odbrani. Hrani se mesom manjih životinja i jajima ptica.

MUSTELA EVERSMANII

Familija: Mustelidae
Narodni naziv: STEPSKI TVOR
Engleski naziv: STEPPE POLECAT
Opis vrste:
Stepski tvor je životinjska vrsta iz roda lasica. Glavno obeležje stepskog tvora je znatno svetlije krzno, a dužina tela im varira od 30 do 80 cm. Staništa su im jazbine koje kopaju sami. Stepski tvor jede uglavnom meso - glodare, ptice, gmizavce i vodozemce. Hranu lovi u sumrak i noću.

FELIS SILVESTRIS

Familija: Felidae
Narodni naziv: DIVLJA MAČKA
Engleski naziv: WILDCAT
Opis vrste:
Ova vrsta mačke, ma koliko na prvi pogled ličila na domaću mačku, prilično je različita. Stražnje noge su joj duže od prednjih, što govori da je reč o profesionalnom skakaču. Veličina joj dostiže do 120 cm. Nema stalno boravište. Naseljava uglavnom stare šume sa puno podesnih duplji. Lovi pretežno noću.

CANIS LUPUS

Familija: Canidae
Narodni naziv: VUK (SIVI VUK)
Engleski naziv: WOLF
Opis vrste:
Ovaj predator naraste do 1,2 m, od čega je rep oko 45 cm. Lovi u čoporima i napada divlje životinje do veličine jelena. Za vreme oskudice, hrani se sitnim životinjama i strvinom. Vukovi su oprezne i plašljive životinje, tako da se teško love u pustim predelima, koje obično naseljavaju. Vršačke planine i Deliblatska peščara (u prolazu) predstavljaju jedina preostala staništa ove vrste u Vojvodini.

LEPUS EUROPAEUS

Familija: Leporidae
Narodni naziv: ZEC
Engleski naziv: EUROPEAN HARE
Opis vrste:
Zec je stepska životinja kojoj odgovara blaga klima. Naseljava i otvorene poljoprivredne površine, kao i brdske terene. Naraste u dužinu do 80 cm, u visini do 35 cm, a dostiže težinu i do 5 kg. Boje je sivo-riđaste, a po trbuhu bele. Rep im je sa gornje strane crn, kao i rubovi ušiju. Dlaka im je mekana i gusta. Razlika između mužjaka i ženke je neprimetna. Hrani se isključivo hranom biljnog porekla. Jede sve vrste trava, lišće, mlade izbojke i koru mladih drvenastih biljaka.

ERINACEUS EUROPAEUS

Familija: Erinaceidae
Narodni naziv: JEŽ
Engleski naziv: EUROPEAN HEDGEHOG
Opis vrste:
Najkrupniji od svih bubojeda. Dužina tela je oko 25 cm, a težina 1,2 kg. Izuzev trbuha, udova i njuške, telo je pokriveno jakim šiljatim bodljama. Od neprijatelja se brane uklupčavanjem. Noćne su životinje. Zimu prespavaju u gnezdu od biljnog materijala i stelje u manjim udubljenjima tla. Kao i svi bubojedi vrlo je koristan član životnih zajednica i zato su i zaštićena vrsta sisara. U jednom okotu bude 4 mladunca.

AVES - PTICE

AQUILA HELIACA

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: ORAO KRSTAŠ
Engleski naziv: EASTERN IMPERIAL EAGLE
Opis vrste:
Orao krstaš spada u grupu „pravih orlova“, koji imaju noge prekrivene perjem. Narastu do 1,5 m i težine do 12,5 kg. Ženke su veće od mužjaka. Hrane se živim plenom (ptice i sisari) ili strvinom. Orao krstaš je globalno ugrožena vrsta u svetu. Njegova brojnost na Balkanu se procenjuje na 30 - 40 parova. Deliblatska peščara je tokom '70-ih prošlog veka predstavljala jedno od najvažnijih gnezdilišta ove vrste u Evropi sa 6 - 7 gnezdećih parova. Međutim, tokom '80 - '90-ih je zbog niza negativnih faktora došlo do naglog opadanja brojnosti, tako da je danas ova vrsta došla na ivicu izumiranja sa svega jednim gnezdećim parom u Srbiji.

AQUILA POMARINA

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: ORAO KLIKTAŠ
Engleski naziv: LESSER SPOTTED EAGLE
Opis vrste:
Orao kliktaš je ptica selica srednje veličine sa širokim krilima koja završavaju dugim perima. Ima mali kljun. Dostiže dužinu od 55 do 66 cm, raspon krila mu je od 135 do 168 cm, a telesna masa mu je oko 1,5 kg. Ženke su uvek nešto krupnije od mužjaka. Perje je tamno-smeđe boje koje je bleđe na glavi, vratu i naramenicama sa belom mrljom u obliku latiničnog slova „V“ na krilima i repu. Perje je sa donje strane krila mnogo svetlije od gornje strane. Mladunci su tamniji sa gornje strane od odraslih jedinki. Živi u listopadnim šumama blizu vlažnih livada i plavnih područja, ali može se pronaći i u višim predelima.

HALIAEETUS ALBICILLA

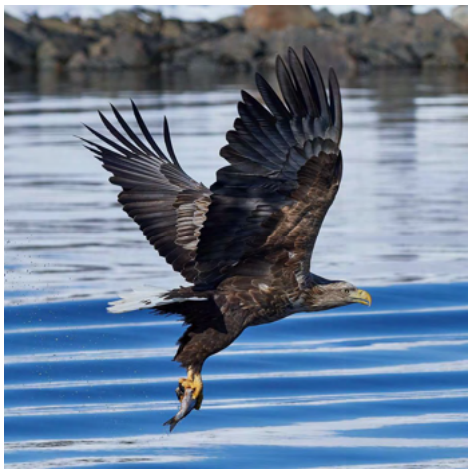

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: ORAO BELOREPAN
Engleski naziv: WHITE-TAILED EAGLE
Opis vrste:
Orao belorepan je vrsta ptice iz porodice jastrebova i najveći je orao Evrope. Perje je braon boje sa svetlijim delovima sa spoljašnje i unutrašnje strane krila. Sa zrelošću ptice svetlije nijanse dobijaju na intenzitetu. Potpuno beo rep je znak pune zrelosti. Dužina od repa do glave je od 70 do 90 cm, dok raspon krila varira između 2.0 do 2.4 m. Spada u grupu stanarica. Pravi velika gnezda uz stablo pri vrhu drveta na visini od 15 do 30 m. Gnezdo koristi više godina. Leže od 1 do 3 jajeta. Populacija u našoj zemlji broji preko 100 parova. Naseljava vodoplavne šume i velike močvare mestimično obrasle šumom. Ugrožen je nestajanjem prirodnih šuma, trovanjem i krivolovom. Ishrana mu je vrlo raznovrsna.

CIRCAETUS GALLICUS

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: ORAO ZMIJAR
Engleski naziv: SHORT-TOED SNAKE EAGLE
Opis vrste:
Orao zmijar je ptica selica iz porodice jastrebova. Dužina tela od vrha repa do vrha kljuna je od 62 do 70 cm, a raspon krila je između 166 i 184 cm. Masa ptice je od 1,2 do 2,3 kg. Kao i kod svih ptica grabljivica, ženke zmijara su krupnije od mužjaka. Ovo je veliki svetli orao sa dugim, relativno širokim krilima. Rep je uzak u bazi i kada je skupljen, ravno je odsečen. Rep ima 3 - 4 tamne, retko raspoređene pruge. Dok jedri ima karakterističnu siluetu - vrat je kratak, glava masivna, a karpalni deo je usmeren ka napred. Posmatran odozdo, prilično je svetao što ga odvaja od ostalih vrsta. Glava i gornji deo grudi su tamno-smeđi, dok su krila, stomak i rep srebrno-beli sa uzdužnim retkim prugama i tačkama. Prelaz smeđe boje sa grudi u belu boju na stomaku je oštar i jasan.

MILVUS MIGRANS

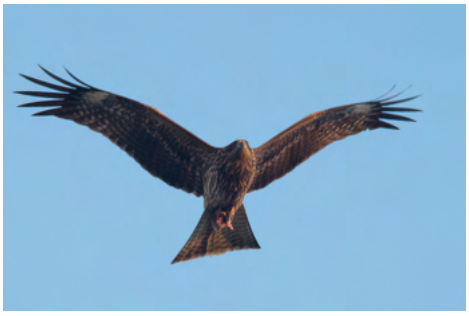

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: CRNA LUNJA
ngleski naziv: BLACK KITE
Opis vrste:
Crna lunja je dnevna ptica grabljivica iz porodice jastrebova. Pripada pticama selicama. Dužina tela od vrha repa do vrha kljuna je 48 - 58 cm, a raspon krila je između 130 i 155 cm. Kao i kod svih ptica grabljivica, ženka crne lunje je krupnija od mužjaka i teži od 0,75 do 1,08 kg, dok masa mužjaka varira u opsegu od 0,63 do 0,93 kg. To su velike i vitke ptice, koje imaju slabiji kljun, blago savijene kandže, srazmerno vrlo velika i dugačka krila i dugačak, manje-više, rašljast rep. Stariji mužjaci imaju svetlu glavu i vrat. Potiljak i prednji deo grudi su im rđasto-crveni. Pera na leđima i ramenima su smeđasto-crna sa rđasto-crvenim porubom. Leti polako, ali jako istrajno, tako da blago jedri po vazduhu. Retka je i vrlo ugrožena vrsta, koja polako nestaje iz naših krajeva.

PERNIS APIVORUS

Familija: Accipitridae
Narodni naziv: OSIČAR
Engleski naziv: EUROPEAN HONEY BUZZARD
Opis vrste:
Osičar je ptica grabljivica koja pripada porodici jastrebova. Spada u grupu selica i relativno je retka u Srbiji. Dostiže dužinu 54 - 65 cm, dok mu je raspon krila 115 - 120 cm. Donja strana i bokovi glave starih mužjaka imaju pepeljasto-plavičastu boju. Gornja strana glave i donja pokrivna pera krila imaju više ili manje tamno-mrku boju, riđastu ili sivkastu sa svetlijom ivicom pera. Donja pokrivna pera repa, a često i potiljak, imaju bele pege. Donja strana glave je bele ili beličaste boje sa uzdužnim pegama na grlu i vratu, koje se šire po ostalom delu tela. Na mrkom repu vide se četiri poprečne tamnije pruge, od kojih su tri prve veoma zbližene, dok se poslednja nalazi na većem odstojanju. Veoma su lenji, tako da satima mogu stajati na istom mestu, većinom na ivicama stena ili pojedinačnom drveću u polju, gde čekaju plen. Nasuprot ostalim grabljivicama, korača dosta dobro i lovi insekte trčeći za njima. Nastanjuje vodoplavne šume, stepske i brdske krajeve. Gnezdi se na drvetu na visini oko 20 m, najčešće na bočnoj grani. Više puta koristi gnezdo uz dorađivanje svakog proleća. Leže 2 do 3 jajeta. Hrani se osama, pčelama i njihovim saćem.

ARDEA CINEREA

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: SIVA ČAPLJA
Engleski naziv: GREY HERON
Opis vrste:
Sivu čaplju odlikuje zbijeno telo sa dugim nogama, dugim vratom i relativno dugim kljunom. Perje joj je pretežno sive boje sa pomalo belog i crnog perja. Odrasle sive čaplje na glavi imaju prepoznatljivu ćubu crne boje. Mužjak i ženka su spolja gledano isti. To su relativno velike ptice čija visina može dostići do 100 cm, a dužina im varira između 84-102 cm. Raspon krila im je između 155 i 175 cm, a u pojedinim slučajevima doseže čak i do 195 cm. Težina im se u proseku kreće oko 1 kg, ali mužjaci mogu dostići i do 2 kg. Najčešća vrsta čaplji. Ima status stanarica. Obitava uz stajaće i mirne tekuće vode. Zadržava se u plitkoj vodi uz obalu. Gradi mešovite kolonije ili se gnezdi sama na visokom drveću. Hrani se žabama, ribama, gušterima i insektima.

ARDEA PURPUREA

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: CRVENA ČAPLJA
Engleski naziv: PURPLE HERON
Opis vrste:
Crvena čaplja je prilično velika ptica. Visoka je 80 - 90 cm i duga otprilike isto toliko. Teška je 0,5 - 1,3 kg, a raspon krila joj je 120 - 150 cm. Nešto je manja od sive čaplje, od koje se razlikuje po svom crvenkasto-smeđem perju i kod odraslih tamnije sivim leđima. Čelo i gornji deo glave je zajedno sa ukrasnim perima crno, kao i prsa i trbuh, a tamniji su i delovi ramena i prsa. Crne pruge se pružaju od kljuna, ispod lica do prsa, a perje vrata i delovi lica su kestenjasto-smeđi. Ima uži žuti kljun, koji je kod odraslih svjetliji za vrijeme sezone parenja. Purpurno-crvene nijanse na perju teško se vide sa daljine, kada izgleda nešto tamnija od sive čaplje. U letu, napred uperen zavoj vrata manje je zaobljen nego kod sive čaplje čineći oštriji luk. Glava i vrat su uži i vijugaviji. Leđa i krila su plavo-siva. Stopala su joj veća nego u sive čaplje. Pripada vrsti selica. Naseljava vode sa širokim tršćacima. Gnezdi se uglavnom u izdvojenim kolonijama, ali u blizini drugih čaplji. Hrani se žabama, ribama, gušterima i insektima.

ARDEOLA RALLOIDES

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: ŽUTA ČAPLJA
Engleski naziv: SQUACCO HERON
Opis vrste:
Žuta čaplja je mala vrsta čaplje. Ima kratak vrat, kratak krupan kljun i smeđa leđa. Dostiže dužinu 44 - 47 cm, od čega je dužina tela 20 -23 cm, a raspon krila je 80 - 92 cm. Na leto, odrasle jedinke imaju dugo perje na vratu. Kljun i noge su joj zelenkaste, a leđa su smeđe žuta do kremasta. Njen izgled se menja tokom letenja, kada izgleda kao da je bele boje zahvaljujući boji svojih krila. Pripada vrsti selica i zimu provodi u Africi. Naseljava močvarna zemljišta sa grmljem i tršćacima. Gnezdi se u malim kolonijama, često uz druge vrste ptica, uglavnom na drveću ili u žbunju. Ženka izleže tri do četiri jajeta. Retka je i ugrožena nestajanjem vlažnih staništa. Gnezdi isključivo u mešovitim kolonijama sa drugim čapljama. Hrani se žabama, ribama i insektima.

ARDEA ALBA

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: VELIKA BELA ČAPLJA
Engleski naziv: GREAT EGRET
Opis vrste:
Velika bela čaplja je slabo poznata vrsta čaplji. Ova ptica ima izrazito dugačak vrat, prekrivena je belim perjem i živi u brojnim kolonijama u svim delovima sveta. Ova ptica je dugačka 54 - 76 cm, a teška do 1,1 kg. Na njoj je najupadljivije perje na ramenima, koje je mnogo duže i raskošnije nego na ostalim delovima tela, dok joj je perje na potiljku uspravno. Čaplje obično stoje držeći povijene vratove, dok lete noge im se vijore, a glava je zabačena unazad. Imaju široka krila i dug, ravan kljun zašiljenog vrha sa žutom osnovom. Pripada pticama stanaricama. Najviše ih ima u blizini vode, pored bara, močvara i reka u širokom pojasu trske. Hrani se žabama, ribama, gušterima, zmijama i insektima na vlažnim livadama.

EGRETTA GARZETTA

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: MALA BELA ČAPLJA
Engleski naziv: LITTLE EGRET
Opis vrste:
Mala bela čaplja ima sve tipične odlike čaplji - dug kljun, vrat i noge. U letu vrat drži povijen, a noge opružene. Boja odraslih i mladih ptica je sasvim bela, dok je kljun crn, mada postoje i tamniji primerci sa plavkasto-sivim perjem. Koren kljuna i stopala su žućkasti. Mužjak u bračnom perju ima na zatiljku dva duga ukrasna pera. Odrasle jedinke su duge 55 - 65 cm sa rasponom krila 88 - 106 cm, a teške su oko 0,5 kg. Pripada vrsti selica i zimu provodi na obalama Sredozemnog mora. Gnezdo gradi po drveću i žbunju i to u kolonijama sa drugim vrstama čaplji. Ukoliko je brojnost veća, gnezdi se i sama, ali uvek u koloniji. Hrani se različitim vodenim životinjama. Ugrožava je nestanak odgovarajućih vodenih staništa, pre svega, vlažnih livada i plitkih akvatorija.

IXOBRYCHUS MINUTUS

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: ČAPLJICA
Engleski naziv: LITTLE BITTERN
Opis vrste:
U poređenju sa ostalim vrstama, ovo je veoma mala vrsta čaplje dužine svega 25 - 36 cm, raspona krila od 40 - 58 cm i težine od 59 - 150 gr. Mužjaci imaju crna leđa i teme sa zelenkastim odsjajem, dok su kod ženki leđa braonkaste boje. Vrat, grudi i krila su krem-crveni, kljun je jak, zašiljen, žućkast. Noge su zelenkaste sa dugim prstima. Mladi su smeđi sa tamnijim prugama. Pripada pticama selicama. Živi uz rubove reka, stajaćih voda, močvara, bara sa bujnom vodenom vegetacijom. Gnezdi se u šašu i trsci uz vodu u malim grupama ili pojedinačno. Najaktivnija je tokom zore i sumraka, ali se hrani i noću, a u nekim područjima i tokom dana. Često love u parovima, stojeći u trsci tik jedna do druge. Ishrana zavisi, pre svega, od područja u kome se nalazi stanište i godišnjeg doba (ribe, rakovi, žabe, insekti...).

BOTAURUS STELLARIS

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: BUKAVAC
Engleski naziv: EURASIAN BITTERN (GREAT BITTERN)
Opis vrste:
Bukavac se retko viđa na otvorenom, jer najviše voli skrivanje u gustoj vegetaciji nadomak vodenih površina. Lakše ih je čuti nego videti. Bukavac poseduje perje braonkasto-smeđe boje sa crnim tačkama i prugama. Veći je od srodnih vrsta čaplji. Mužjaci i ženke su jednaki po veličini i mogu narasti 69 - 81 cm. Telesna masa im se kreće od 0,88 do 2 kg. Pri letu, vrat im je savijen, a zamasi krila brzi. Bukavac se hrani ribama, vodozemcima i beskičmenjacima. On obično lovi u plitkim vodama i na ivicama nasipa. Mužjaci su poligamni i mogu se pariti sa do pet ženki. Zbog svoje tajnovite prirode i načina kamuflaže, broj bukavaca se obično prati prebrojavanjem zvukova koje mužjaci ispuštaju tokom sezone parenja. Ima status stanarica, pošto često prezimljava nastanjujući veće močvare Vojvodine. U Srbiji se gnezdi stabilna populacija procenjena na 150 do 250 parova.

NYCTICORAX NYCTICORAX

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: GAK (NOĆNA ČAPLJA)
Engleski naziv: BLACK-CROWNED NIGHT HERON
Opis vrste:
Gak se prilično razlikuje od ostalih čaplji. Noge su mu kraće, a i vrat je kratak i debeo. Glava mu je crna sa dva odstojeća bela pera u vreme parenja, a crni su mu i leđa, i kljun. Krila su siva. Oči su crvene. Vrat i trup su beli. Veličine je do 60 cm. Za razliku od drugih čaplji, u lov izlazi u sumrak, pa otuda i naziv. Međutim, kada se izlegu mladi, roditelji love ribu i danju kako bi prehranili podmladak. Ovo je ptica selica, koja je najčešća gnezdarica kolonija čaplji kod nas. Nalazi se u barama, močvarama i na vlažnim livadama sa rogozom, grmljem i niskim drvećem. Hrani se žabama, zmijama i insektima.

BUBULCUS IBIS

Familija: Ardeidae
Narodni naziv: ČAPLJA GOVEDARICA (GOVEDARKA)
Engleski naziv: CATTLE EGRET
Opis vrste:
Čaplja govedarica je kosmopolitska vrsta ptice iz porodice čaplji. Živi u tropskim, suptropskim i umerenim područjima. Jedini je pripadnik monotipičnog roda *Bubulcus*. Uprkos tome što je po perju slična čapljama roda *Egretta*, srodnija je čapljama roda *Ardea*. To je zdepasta bela ptica sa svetlo-žutim perjem tokom sezone parenja. Gnezdi se u kolonijama, obično blizu vode i često sa drugim močvarnim pticama. Gnezdo je platforma od grančica na drvetu ili grmu. Za razliku od drugih čaplji, hrani se na relativno suvim travnatim staništima i često prati goveda ili druge velike sisare, hraneći se insektima koje oni uplaše. Neke populacije se sele. Ova vrsta je korisna, jer se hrani krpeljima sa goveda, ali može biti i prenosilac raznih životinjskih bolesti vezanih za krpelje.

PLATALEA LEUCORODIA

Familija: Threskiornithidae
Narodni naziv: ČAPLJA KAŠIKARA (BELA KAŠIKARA)
Engleski naziv: EURASIAN SPOONBILL
Opis vrste:
Čaplja kašikara je ptica iz porodice ibisa. Može dostići dužinu do 1,0 m i masu 1 - 1,2 kg. Raspon krila je 115 - 135 cm uglavnom bele boje, dok su kljun i noge crni. Kljun je kod mladih jedinki crven i na vrhu proširen. Životni vek je preko 28 godina. Pripada grupi selica. Najčešće boravi u plićacima. Naziv je dobila po kljunu koji je pri vrhu proširen, tako da podceća na kašiku. Živi u kolonijama od 6 do 160 ptica. Povremeno jedri koristeći tople vazdušne struje. Gnezdi se u kolonijama, jedanput godišnje, od aprila do maja. Čaplje kašikare iz Evrope zimuju u Srednjoj i Istočnoj Africi. Ženka polaže 3-5 jaja, na kojima oba roditelja, na smenu, leže do 25 dana, a zatim se zajedno brinu o mladima. Ishrana se sastoji od akvatičnih insekata, mekušaca, ljuskara, crva, žaba i manjih riba. Nastanjuje oblasti bogate vodom, odnosno vlažne livade i priobalja obrasla vrbama i trskom. Retka je vrsta i gnezdi se na svega nekoliko lokaliteta u Vojvodini.

PLEGADIS FALCINELLUS

Familija: Threskiornithidae
Narodni naziv: RAŽANJ (CRNI IBIS)
Engleski naziv: GLOSSY IBIS
Opis vrste:
Ražanj je vrsta je ptice iz porodice ibisa. To je srednje velika ptica, dužine 48 - 66 cm sa rasponom krila 80 - 105 cm i težine 0,49 - 0,97 kg. Odrasla ptica je tamno-smeđa sa bronzanim i zelenkastim metalik odsjajem i veoma izraženim kljunom savijenim na dole. Mlade ptice imaju neuglednije perje od odraslih jedinki sposobnih za razmnožavanje. Živi u slatkim i slabo slanim slivovima, širokim močvarama, ušćima reka i plitkim poplavljenim vlažnim livadama. Gnezdi se u gustim kolonijama zajedno sa drugim pticama kao što su čaplje i pelikani. Crni ibis se hrani insektima, pijavicama, kišnim glistama, ponekad ribom i vodozemcima. Njegovo prisustvo je zabeleženo na Obedskoj bari, gde je primećen jedan par 2005. god. od strane Mladih istraživača Srbije (NVO), koji su u to vreme započeli sa realizacijom projekta „Povrataka ibisa“. Retka je vrsta i gnezdi se na svega nekoliko lokaliteta u Vojvodini.

MICROCARBO PYGMEUS

Familija: Phalacrocoracidae
Narodni naziv: MALI VRANAC
Engleski naziv: PYGMY CORMORANT
Opis vrste:
Mali vranac je ptica iz porodice kormorana. Spada u grupu stanarica i retka je gnezdarica u Srbiji. To je najmanji evropski vranac veličine patke, koji doseže dužinu 45 - 55 cm. Širina krila iznosi 75 - 90 cm. Srazmerno veličini, ima dug rep, dok su vrat i kljun kratki. Perje je sjajno crno, a u odnosu na ugao gledanja, presijava se na tamno-zeleno ili smeđe. Odrasle ptice su, u periodu parenja, crne boje po celom telu sa sitnim belim čupercima na glavi, vratu i donjem delu trupa. U ostalim delovima godine imaju jasno vidljive mrlje bledih boja pod kljunom i nešto lakše grudi. Ova vrsta se razlikuje od velikog kormorana po znatno manjoj veličini, lakšoj građi i dugim repom. Mali vranac je nizijska vrsta, barskih i močvarnih staništa, jezera i poplavnih staništa sa tršćacima, plutajućim rastinjem i grmljem. Gnezdi se u kolonijama. Prave gnezda od granja i trski u gustoj vegetaciji na drveću i grmlju. Hrani se prvenstveno ribom, vodenim insektima, pijavicama i sitnim sisarima.

CICONIA CICONIA

Familija: Ciconiidae
Narodni naziv: BELA RODA
Engleski naziv: WHITE STORK
Opis vrste:
Bela roda je ptica iz porodice roda, dugog, snažnog i crvenog kljuna, dugog vrata i dugih, tankih, crvenih i golih nogu. Telo joj je prekriveno belim perjem, osim dugog perja za letenje na krilima koje je crno. Mužjak i ženka su isto obojeni. Dužinom tela dostiže 1 m, a rasponom krila preko 2 m. Često jedri u krugovima visoko iznad tla. Let joj je spor. U letu noge ispruži pozadi, a kljun i dug vrat pravo napred. Oglašava se klepetanjem, udaranjem gornjeg o donji kljun. Jednom godišnje u aprilu ili maju gradi veliko gnezdo u krošnji visokog stabla, ali veoma često i u naseljima na krovovima kuća ili drugim istaknutim mestima. Dešava se i da popravlja stara gnezda. Hrani se žabama, zmijama, gušterima i ribama, koje prethodno ubije kljunom. Takođe, hvata i miševe, zečeve, pa i male ptice. Živi uz poplavne livade, vlažne šume i močvare, kao i uz poljoprivredne površine. To je ptica selica, koja uglavnom zimuje u tropskoj Africi i Indiji. Retka je gnezdarica u našim krajevima. Populacija u našoj zemlji broji oko 1.100 parova.

CICONIA NIGRA

Familija: Ciconiidae
Narodni naziv: CRNA RODA
Engleski naziv: BLACK STORK
Opis vrste:
Crna roda je vrsta ptice iz porodice roda. Malo je manja od bele rode. Telo je dugo do 1 m. Glava, vrat, leđa i krila su pokriveni crnim perjem zelenkasto-metalnog sjaja, a trbuh je bele boje. Dug i kod korena debeo kljun, kao i koža oko očiju, ima crvenu boju. Među prstima na dugim, crvenim nogama ima, kao i bela roda, plovne kožice. Boravi u vlažnim i močvarnim, listopadnim nizijskim šumama. Veoma je oprezna i plašljiva i živi kao samotnjak, nikada u koloniji, uvek daleko od ljudskih naselja. U aprilu ili maju duboko u šumi, visoko na stablu uz deblo, gradi gnezdo od granja. Hrani se ribama, žabama, vodenim insektima i malim sisarima. Populacija u našoj zemlji broji oko 100 parova. Retka je i ugrožena nestajanjem močvarnih (vlažnih) staništa.

AYTHYA NYROCA

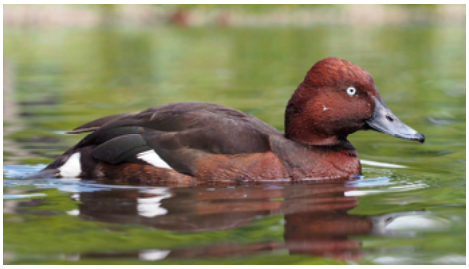

Familija: Anatidae
Narodni naziv: PATKA NJORKA
Engleski naziv: FERRUGINOUS DUCK
Opis vrste:
Patka njorka je srednje veličine patka ronilica. Dugačka je 38 - 42 cm. Mužjak je u sezoni parenja krupan, tamno-kestenjaste boje glave, grudi i bokova sa kontrastim svetlo-belim podrepkom i stomakom koji se vidi dok ptica leti ili isteže krila na vodi. Ženka je svetlije-braon obojena u odnosu na mužjaka. Mužjak ima jarko-žuto oko, dok su ženke sa braon očima. Patka njorka voli plitka otvorena slatkovodna staništa sa bogatom podvodnom i flotantnom vegetacijom sa gustim zidom vegetacije koji okružuje vodene površine na kojima se gnezdi. U nekim regionima se gnezdi na vlažnim livadama. Sve je ređa zbog nestajanja prirodnih staništa - otvorenih vodenih površina. Pripada vrsti selica, koja zimuje u Sredozemlju. Hrani se raznovrsnom hranom, pretežno biljnog porekla.

ANSER ANSER

Familija: Anatidae
Narodni naziv: DIVLJA GUSKA
Engleski naziv: GREYLAG GOOSE
Opis vrste:
U pitanju je velika guska. Ima kružno, masivno telo sa dugim i tankim vratom i veliku glavu i kljun. Noge su joj ružičaste, kljun narandžast sa belim ili braon vrhom. Dužina tela se kreće 74 - 91 cm, krila 41,2 - 48 cm, repa 6,2 - 6,9 cm, kljuna 6,4 - 6,9 cm i raspona krila 147 – 180 cm. Težina iznosi 2,16 – 4,56 kg (prosek 3,3 kg). Mužjaci su veći od ženki. Perje guske je sivo-braon boje, glava je tamna, grudi i stomak su bledi sa crnim tačkama. Divlja guska živi u velikim jatima do nekoliko stotina jedinki, koja se formiraju sa dolaskom jeseni i žive sve do proleća, gde formiraju parove. Pretežno živi u močvarnim predelima. Gnezdi se u visokoj travi, šipražju blizu vode, zemlji u udubljenjima. Divlje guske se hrane raznim semenkama, mladom travom, raznim beskičmenjacima i ribljom ikrom.

CYGNUS OLOR

Familija: Anatidae
Narodni naziv: LABUD GRBAC
Engleski naziv: MUTE SWAN
Opis vrste:
Crvenokljuni labudovi su među najtežim letećim pticama. Mužjaci teže oko 12 kg, a ženke više od 9 kg. Odrasli labudovi su između 125 - 170 cm dugački, a raspon krila im je 200 - 240 cm. Visina na tlu može biti preko 1,2 m. Kada hoće da poleti, prevali dvadesetak metara udarajući po površini vode krilima i nogama da bi tako razvio brzinu. U letu postiže brzinu od 100 km/h. Zimi se okupljaju u jata od po sto i više jedinki. Par crvenokljunih labudova uspostavlja i brani svoju teritoriju u periodu gnežđenja. Tada su mužjaci veoma agresivni i svakog uljeza koji im upadne na teritoriju energično poteraju. Znaju čak napasti i povrediti ljude i mogu biti opasni za malu decu. Obično se viđaju na vodi, ali su često i na vlažnim livadama, gde se hrane. Hrane se vodenom vegetacijom do dubine ne veće od 1 m, lišćem, stabljikama, korenjima, sitnim životinjama kao što su žabe, punoglavci, puževi, crvi, insekti i njihove larve.

CHARADRIUS DUBIUS

Familija: Charadriidae
Narodni naziv: ŽALAR SLEPIĆ
Engleski naziv: LITTLE RINGED PLOVER
Opis vrste:
Ova vrsta žalara je mala ptica čija je veličina 15,5 -18 cm. Vrh glave je braon, čelo je belo sa crnom maskom i žutim prstenom oko očiju, kljun je taman i kratak. Noge su u boji kože sa plovnim kožicama između prstiju. Njihova staništa su otvoreni šljunkovi pored slatkovodnih jezera, uključujući udubljenja (rupe, duplje) u njima, rečna ostrva (ade) i rečne obale. Gnezde se na tlu, između kamenja sa malo ili bez rastinja. Spada u grupu selica. Traga za hranom na blatnim ili muljevitim površinama, obično u svom bliskom okruženju. Hrane se insektima i crvićima.

ALCEDO ATTHIS

Familija: Alcedinidae
Narodni naziv: VODOMAR
Engleski naziv: COMMON KINGFISHER
Opis vrste:
Vodomari imaju karakterističnu veliku glavu, dugačak oštar kljun, kratke noge i kratak rep. Veličina im varira od vrapca do manje vrane. Mnogi su raznobojni, a ženka ima sjajnije boje od mužjaka. Perje im je bogato i divne je boje, pa odozgo sija metalnim sjajem, a odozdo svilenkastim. Ramena i pokrovna pera na krilima su tamno-zelene boje ukrašena okruglim modrim mrljama. Srednji deo leđa je tirkizno-modre boje, a kratki repić azurno-modar. Čitava donja strana mu je riđasto-crvene boje, a male noge su mu crvene kao da su lakirane. Dugačak je 17 cm, a raspon krila mu je 27 cm. Kod nas ga nalazimo, uglavnom, samog u močvarnim i rečnim staništima. Vodomar je velika sedelica. On doslovno pola dana nepomično sedi na jednom mestu sa uperenim pogledom u vodu mirno čekajući plen. Vodomarova hrana se sastoji uglavnom od malih riba i račića. Proždrljiv je i treba mu više hrane da se zasiti.

RIPARIA RIPARIA

Familija: Hirundinidae
Narodni naziv: BREGUNICA
Engleski naziv: SAND MARTIN
Opis vrste:
Najmanja srednjoevropska lastavica dužine do 12 cm, odozgo smeđa, odozdo bela sa belom prugom preko grudi. Lastavice su selice. Gnezda pravi u šupljinama na strmim rečnim obalama blizu otvorenih travnjaka, gde formira kolonije. Često leti nad otvorenim vodenim površinama u potrazi za hranom. Hrani se najčešće sitnim skakavcima.

CHLIDONIAS HYBRIDUS

Familija: Sternidae
Narodni naziv: BELOBRADA ČIGRA
Engleski naziv: WHISKERED TERN
Opis vrste:
Belobrada čigra dostiže veličinu do 35 cm. Pripada pticama selicama. Naseljava močvarna staništa i ribnjake. Gnezda pravi u ševarima, a najčešće na listu lokvanja. Trbuh joj je bele boje, glava i leđa siva sa belim perjem ispod crvenog kljuna. Hrani se ribom koju spretno lovi obrušavajući se u vodu.

CERTHIA BRACHYDACTYLA

Familija: Certhiidae
Narodni naziv: DUGOKLJUNI PUZIĆ
Engleski naziv: SHORT-TOED TREECREEPER
Opis vrste:
Veličina dugokljunog puzića je oko 13 cm. Spada u grupu ptica stanarica. Sreće se u hrastovim i vodoplavnim šumama sa vrbom kao dominantnom vrstom. Ugrožen je nestajanjem takvih šuma. Gnezdi se na starim i prirodnim stablima. Gnezdo koristi samo za jedno gnežđenje.

CORACIAS GARRULUS

Familija: Coraciidae
Narodni naziv: MODROVRANA
Engleski naziv: EUROPEAN ROLLER
Opis vrste:
Modrovrana je snažna ptica, krupnog i dugog kljuna, velika 29 - 32 cm sa rasponom krila 52 - 58 cm, teška otprilike 30 gr. Ima plavozelenu boju sa prelivima. Leđa su joj otvoreno smeđe boje, a krila azurno-plave boje sa tamnim ivicama. Rep je tirkizno-plav sa smeđim srednjim perima. Vešt je letač, ali na tlu samo skakuće zbog kratkih i slabih nogu. Modrovrana se gnezdi, pre svega, uz krajeve vrlo prozračnih šuma koje graniče sa površinama bogatim insektima, kao što su livade, pašnjaci ili ekstenzivno korišćene oranice. Kako je dupljašica, upućena je na napuštene ili prirodne duplje u stablima, ali ako ih nema iskopaće 50 - 60 cm duboku duplju u odgovarajućoj podlozi. Hrani se, uglavnom, većim insektima, ali i malim sisarima, vodozemcima i gmizavcima. Modrovrana je selica i retka gnezdarica u našoj zemlji. U Vojvodini se modrovrana gnezdi na veoma malom broju lokacija u severoistočnoj Bačkoj i jugoistočnom Banatu.

MEROPS APIASTER

Familija: Meropidae
Narodni naziv: PČELARICA
Engleski naziv: EUROPEAN BEE-EATER
Opis vrste:
Pčelarica je upadljivo šarena ptica. Prosečno je duga oko 28 cm, stomak i prsa su tirkizni, teme, potiljak i gornji deo leđa su rđasto-smeđi, a krila su u obe te boje. Niže, leđa, kao i podvaljak su žuti, a iznad žutog podvaljka prolazi crna pruga preko očiju. Pčelarica se hrani insektima koje često u grupi lovi u letu. Kako su im plen često i medonosne pčele, nisu omiljene kod pčelara. Pčelarica je selica. Ove ptice su vrlo druželjubive i po pravilu se gnezde u kolonijama. Više parova pravi zemljane tunele blizu jedan drugom, gde polažu jaja.

PHOENICURUS PHOENICURUS

Familija: Muscicapidae
Narodni naziv: OBIČNA CRVENREPKA
Engleski naziv: COMMON REDSTART
Opis vrste:
Obična crvenrepka je veličine oko 16 cm, a krila su joj oko 8 cm. Spada u grupu selica. Mužjak i ženka se razlikuju po boji. Mužjak ima siva leđa, trbuh crvenkast po čemu je i dobio ime. Ukrašen je belim perjem na glavi, dok je vrat crne boje. Mužjak obično stoji na nekoj uzdignutijoj grani, uspravan sa opuštenim krilima i peva. Ženka je manja, svetlija, sivo-smeđih tonova i crvenog repa. Nastanjuje mešovite šume sa bukvom i vodoplavne šume sa vrbom, mada se može naći i u voćnjacima i parkovima. Gnezdi se u dupljama drveća, ali rado naseljava i veštačke kućice. Gnezdo koristi za jedno do dva gnežđenja. Retka je i veoma ugrožena vrsta.

FICEDULA ALBICOLLIS

Familija: Muscicapidae
Narodni naziv: BELOVRATA MUHARICA
Engleski naziv: COLLARED FLYCATCHER
Opis vrste:
Belovrata muharica je veličine oko 13 cm. Spada u grupu selica. Retka je gnezdarica u Srbiji. Mužjak i ženka se razlikuju po boji. Naseljava mešovite i vlažne šume. Gnezdi se na prirodnim stablima, zauzimajući prazne i podesne duplje. Ugrožen je nestajanjem takvih stabala. Gnezda koristi više godina. Ishrana joj se sastoji od različitih vrsta manjih insekata koje hvata u letu.

DENDROCOPOS MEDIUS

Familija: Picidae
Narodni naziv: SREDNJI DETLIĆ
Engleski naziv: MIDDLE SPOTTED WOODPECKER
Opis vrste:
Srednji detlić je dužine tela od vrha repa do vrha kljuna 20 - 22 cm. Masa ptice varira 50 - 85 gr. Tanji i kraći kljun i svetla glava odaju utisak da je dosta sitniji od velikog detlića, ali je on zapravo neznatno manji. Gornji deo glave (teme) je potpuno crven kod oba pola. Bokovi i grudi su isprugani tankim uzdužnim linijama, a ramena su sa velikim, belim poljima. Stomak je bledo-crven. Polni dimorfizam je prisutan, ali teško uočljiv. Naime, gornji deo glave (teme) je kod mužjaka jarko crven, dok je kod ženke nešto bleđi. Leti pravolinijski sa naizmeničnim uzdizanjem i poniranjem. Spada u grupu stanarica i redovna je gnezdarica u Srbiji. Naseljava mešovite i listopadne šume do 1.000 m.n.m. Gnezdi se u duplji drveta od 0,5 do 3 m visine. Gnezdo koristi za 1 do 2 gnežđenja.

JYNX TORQUILLA

Familija: Picidae
Narodni naziv: VIJOGLAVA
Engleski naziv: EURASIAN WRYNECK
Opis vrste:
Vijoglava je mala vrsta detlića, koja se veoma razlikuje od ostalih detlića. Dugačka je oko 16 cm i teška 50 gr. Smeđe je boje sa prugama i tačkama. Ime je dobila po tome što zavrće glavu kada je u blizini neprijatelj. Ima kratak kljun i drugačiji od ostalih detlića. Zato se hrani mravima na tlu i drugim insektima u trulom drveću. Rep joj nije čvrst, kao kod ostalih detlića koji ga koriste kao oslonac pri kretanju po drvetu. Zbog toga češće sede na grani, nego što se kreću po kori stabla. Spada u grupu selica i retka je gnezdarica u Srbiji. Naseljava mešovite listopadne šume, voćnjake i parkove. Gnezdi se u duplji drveta, a gnezdo koristi uglavnom za jedno gnežđenje. Ugrožena je nestajanjem starih stabala sa dupljama.

DRYOCOPUS MARTIUS

Familija: Picidae
Narodni naziv: CRNA ŽUNA
Engleski naziv: BLACK WOODPECKER
Opis vrste:
Crna žuna je jedna je od najkrupnijih vrsta iz porodice detlića veličine 45 - 47 cm sa rasponom krila 64 - 78 cm. Kljun joj je dugačak 6,3 cm. U potpunosti je crna, osim vrha glave, koji je crven. Kod ženki je crven samo potiljak. Težina tela je u proseku 300 - 400 gr. Spada u grupu stanarica i retka je gnezdarica u Srbiji, posebno u Vojvodini. Nastanjuje mešovite i stare šume hrasta, ali i bukove šume brdskih predela. Gnezdi se u duplji drveta na visini oko 10 m. Gnezdo koristi za više gnežđenja.

PICUS VIRIDIS

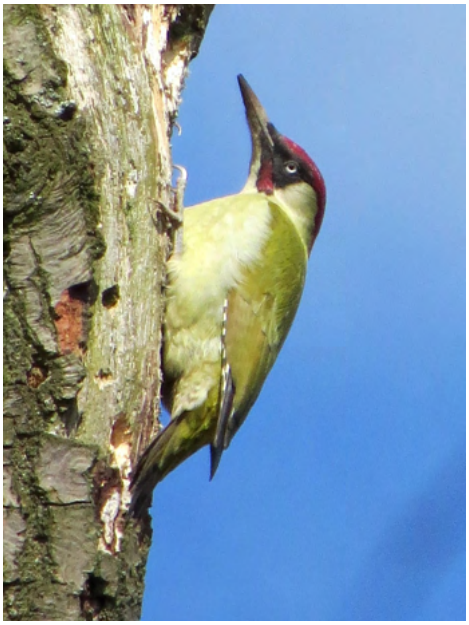

Familija: Picidae
Narodni naziv: ZELENA ŽUNA
Engleski naziv: EUROPEAN GREEN WOODPECKER
Opis vrste:
Zelena žuna je ptica iz porodice detlića veličine 30 - 36 cm sa rasponom krila 45 - 51 cm. Kod oba pola je gornji deo tela zelen, a donji žućkasto-zelen sa žutom trticom. Teme i pozadina vrata su im crvene boje. Prednji deo glave im je crn sa crnom prugom, nalik brkovima. Kod mužjaka je centar te pruge crven. Kljun im je slabiji od ostalih vrsta detlića, pa mogu da buše samo mekša stabla. Gnezdi se u velikim dupljama drveća na visini od 2 do 7 m. Za nju je karakteristično veoma prodorno oglašavanje. Stanarica je i redovna gnezdarica u Srbiji. Stanište su joj mešovite listopadne šume, sađene šume, drvoredi i parkovi. Hrani se kako na drveću tako i na zemlji, najčešće mravima.

ORIOLUS ORIOLUS

Familija: Oriolidae
Narodni naziv: ZLATNA VUGA
Engleski naziv: EURASIAN GOLDEN ORIOLE
Opis vrste:
Zlatna vuga je ptica pevačica iz porodice vuga. Veličina zlatne vuge je oko 24 cm. Mužjaci su žuti sa crnim krilima, repom i crnom linijom između očiju i kljuna. Ženke i mladunci su zelenkasto-žute boje. Gnezdi se u krošnjama drveća, gde provodi većinu vremena, tražeći insekte i plodove. Gnezda su viseća, a koriste se za samo jedno gnežđenje. Monogamna je ptica. Osim lepog pevanja, oglašava se i kreštanjem. Spada u grupu selica. Naseljava vodoplavne, sađene bagremove i topolove šume, zatim rečne doline, voćnjake i parkove. Gnezdi se na bočnim granama.

OTUS SCOPS

Familija: Strigidae
Narodni naziv: ĆUK
Engleski naziv: EUROPEAN SCOPS OWL
Opis vrste:
Ćuk je mala vrsta ptice iz porodice pravih sova. Perje ćuka je sivo-smeđe boje prošarano poput kore drveta. Dugačak je 19 - 21 cm sa rasponom krila 47 - 54 cm. Ima dva izdignuta čuperka na glavi, koja podsećaju na uši. Najupadljivije oznake su im tamni okviri oko očiju i nizovi svetlih pruga na plećima. Aktivan je noću, kada se oglašava na karakterističan način. Hrani se pretežno insektima i manjim sisarima i pticama. Gnezdi se u dupljama drveća, gde često provodi dan, mada drema i na nekoj grani uz stablo. Ćuk je tipična selica. U Vojvodini je smatran retkom vrstom, a jedina poznata gnezdilišta bila su Fruška gora i Vršačke planine. Najbrojniji je u mozaičnim predelima sa šumskim zabranima, starim voćnjacima, živicama i usamljenim stablima, a redovno se gnezdi u vrtovima i parkovima unutar naselja.

STRIX URALENSIS

Familija: Strigidae
Narodni naziv: DUGOREPA SOVA
Engleski naziv: URAL OWL
Opis vrste:
Dugorepa sova (uralska sova) je stanovnik očuvanih šumskih ekosistema, a gnezdi se u velikim dupljama starog drveća i u gnezdima jastrebova, mišara, gavrana i drugih ptica. Srednje je veličine, dužine 50 - 59 cm i raspona krila do 1,2 m. Ženke su teške 0,72 - 1,2 kg, a mužjaci su sitniji. Ima meko, sivo-smeđe perje sa tamnim prugama, dug prugast rep i crne oči. Hrani se sitnim sisarima, pticama, pacovima, insektima, čak, i drugim sovama. Najagresivnija je vrsta u Evropi. Ne trpi prisustvo ljudi u blizini gnezda na šta prvo upozorava hukanjem, a ponekad se i obrušavana na nezvanog gosta. Ženke ne dozvoljavaju ni drugim sovama da priđu leglu.

STRIX ALUCO

Familija: Strigidae
Narodni naziv: ŠUMSKA SOVA
Engleski naziv: TAWNY OWL
Opis vrste:
Šumska sova je snažna ptica mase 0,4 - 0,8 kg. Ženke su veće i masivnije od mužjaka, kao i kod ostalih vrsta sova. Mužjaci su dužine 40 - 43,5 cm sa rasponom krila 90 - 95 cm i mase 0,41 - 0,55 kg, dok su ženke dužine tela 43,5 - 46,0 cm sa rasponom krila 94 - 105 cm i mase 0,41 - 0,8 kg. Šumska sova je kestenasto-smeđe boje ili svetlo-smeđe sa sivim nijansama. Jedinke srednjeg uzrasta imaju različite nijanse žuto-smeđe, tamno-žute, braon ili braon boje sa sivim nijansama Gornji delovi tela su tamnije boje, smeđe ili kestenjaste, dok su donji delovi tela (grudi i stomak) svetlije nijanse, prljavo bele ili kremaste boje. Bogato su isprugane riđim ili tamno-braon prugama, naročito na grudima, dok je rep kratak. Na glavi imaju upadljiv pernati okvir oko očiju. Kljun je svetlo-žute boje, a noge su dobro operjale. Nastanjuje se u mešovitim šumama i predelima koji imaju pristup vodi, ali i u urbanim predelima. Gnezdi se u dupljama starog drveća, koje su u našim šumama sve ređe. Šumska sova lovi pretežno noću, ali kada je prinuđena da hrani mladunce često lovi i preko dana. Hrani se uglavnom glodarima, ali i pticama i manjim sisarima. Hranu lovi mužjak. Šumske sove kada se spare jednom uglavnom ostaju u istim parovima ceo život.

REPTILIA - GMIZAVCI

EMYS ORBICULARIS

Familija: Emydae
Narodni naziv: BARSKA KORNJAČA
Engleski naziv: EUROPEAN POND TURTLE
Opis vrste:
Barska kornjača živi u mirnim i vodama koje sporo teku sa muljevitim i glibovitim dnom (bare, ribnjaci, jezera, kanali). Preko dana se obično ne udaljavaju od svog vodenog prebivališta i većinom se sunčaju na obali, dok se noću kreću. Zimski san provode zakopane u mulju na dnu svog vodenog prebivališta. Pare se u vodi, a jaja zakopavaju u zemlju. Nakon 10 - 11 meseci iz njih se izležu mladunci. Hrane se manjim ribama, žabama, punoglavcima, crvima, insektima i drugim sitnim životinjama. Retko se hrane biljnom hranom. Dužina im je 20 - 25 cm.

DOLICHOPHIS CASPIUS (COLUBER JUGULARIS)

Familija: Colubridae
Narodni naziv: SMUK
Engleski naziv: AESCULAPIAN SNAKE
Opis vrste:
Smuk je neotrovna zmija. Telo smuka je vitko i dugo, glava je uska, a zenice su okrugle. Ova zmija najčešće ima dužinu od 140 do 180 cm, mada postoje i jedinke od preko 200 cm (225 cm). Mužjaci su nešto duži od ženki. Gornja strana tela je jednobojno sivkasta do tamno-siva, sivkasto-zelankasta ili smeđkasta. Donja strana tela je beličasta. Zadnje nadusne i slepoočne ljuske na glavi su, takođe, svetlije obojene. Postoje i jedinke kod kojih se javlja melanizam i koje su crne boje sa prvih 20 do 40 cm tela svetlije boje i sa belim rubovima ljusaka. Pored melanizma, javlja se i amelanizam, odnosno albinizam i te jedinke su bele boje.

DOLICHOPHIS CASPIUS (COLUBER JUGULARIS)

Familija: Colubridae
Narodni naziv: STEPSKI SMUK
Engleski naziv: CASPIAN WHIPSNAKE
Opis vrste:
Stepski smuk je izuzetno krupna i snažna zmija, jedna od najvećih u Evropi, koja može da naraste do dužine od 200 cm, ali joj je prosek između 140 cm i 160 cm. Mužjaci su krupniji od ženki. Ova zmija spada u neotrovne i prevashodno je aktivna tokom dana. Vrlo brza vrsta i isto tako dobar penjač, koji se može popeti i do 7 m visine. Osnovna boja tela je smeđa ili maslinasta, duž svake krljušti postoji svetlija pruga, pa se stiče utisak da zmija ima beličaste štrafte. Trbušna strana je beličasta ili narandžasta, naročito na trbušnoj strani glave i vrata. Zenice su joj okrugle, što je takođe odlika neotrovnica.

NATRIX NATRIX

Familija: Colubridae
Narodni naziv: BELOUŠKA
Engleski naziv: GRASS SNAKE
Opis vrste:
Ova neotrovna zmija je prepoznatljiva po vitkom telu sa uzdužnim prugama i žućkasto-belim prstenom iza glave, koji podseća na ogrlicu. Telo belouške je maslinasto-zeleno, smeđe ili sivkasto sa svetlijim donjim delom. Živi u vlažnim ravnicama na močvarnom zemljištu. Odličan je plivač i ronilac, a pod vodom može da izdrži i do pola sata. Veći deo hrane pronalazi u vodi i oko nje. Najviše voli žabe, ali neće propustiti priliku da ulovi i koju ribu, mladunče ptice ili sitnog sisara. Odrasle belouške dugačke su oko 120 cm. Mužjaci se presvlače dvaput.

NATRIX TESSELLATA

Familija: Colubridae
Narodni naziv: REČNA ZMIJA (RIBARICA)
Engleski naziv: DICE SNAKE
Opis vrste:
Rečna zmija je vrsta neotrovne zmije iz porodice smukova. Za razliku od belouške kojoj je srodna, nema mrlje u zadnjem delu glave. Glava joj je inače trouglasta i izdužena. Gornja strana tela joj je svetlo-mrka ili maslinasto-zelena sa tamnim kvadratastim šarama, pa se naziva još i kockasta vodenjača. Dostiže veličinu do 1 m. Živi najčešće u tekućim vodama sa brzim tokom. Hrani se pretežno manjim ribama.

VIPERA BERUS

Familija: Viperidae
Narodni naziv: ŠARKA
Engleski naziv: COMMON EUROPEAN VIPER
Opis vrste:
Ova vrsta otrovnice je vrlo rasprostranjena u svetu. Reliktna je na području Srema. Nalazi se najčešće na obodu Obedske bare. Otrov ubrizgava ujedom, kroz žleb otrovnog zuba. Otrov sporo deluje i nije naročito snažan, ali može da usmrti i čoveka. Šarka je zdepasta i spora, veoma kratkog repa, ovalne i pljosnate glave, koja se jasno odvaja od trupa. Mužjaci, koji su manji od ženki, imaju sivu boju, dok su ženke crvenkasto-smeđe. Jedinke oba pola duž leđa imaju tamnu, vijugavu prugu sa tamnim mrljama po bokovima. Trbuh je od sive do crne boje posut belim tačkama, a donja strana repa od žute do crvene boje. Obično naraste oko 70 cm. Ima veliku glavu, uski vrat i debelo telo sa kosom isprekidanom prugom koja joj služi za prikrivanje. Jezik joj je dug i rašljast.

AMPHIBIA - VODOZEMCI

BOMBINA BOMBINA

Familija: Bombinatoridae
Narodni naziv: CRVENOTRBI MUKAČ
Engleski naziv: EUROPEAN FIRE-BELLIED TOAD
Opis vrste:
Ove žabe su blago otrovne. Kada presvlače kožu, nadimaju se i proizvode zvuk koji liči na kašalj. Zatim, ustima kidaju staru kožu i jedu je. Crvenotrbi mukač ima svetlo-zelena leđa sa crnim mrljama i stomak narandžaste ili jarko crvene boje sa crnim prugama. Koža je blago neravna, a oči postavljene visoko, što joj pomaže pri boravku u vodi.

BUFO BUFO

Familija: Bufonidae
Narodni naziv: ŠUMSKA KRASTAVA ŽABA
Engleski naziv: COMMON TOAD (EUROPEAN TOAD)
Opis vrste:
Sekret njihovih žljezda sadrži ljute i neprijatne sokove koji služe za odbranu od neprijatelja. Zenica je horizontalna. Nemaju zube ni u gornjoj vilici. Ekstremiteti su relativno kratki. Drugi i treći nožni prst poseduju par međuzglobnih izraštaja. Koža na dorzalnoj strani poseduje mnogobrojne bradavice (aglomeracije kožnih žljezda), ponekad sa oštrim vrhom. Dorzalna strana je svetlo siva, sivo-braon ili maslinasta sa manje ili više istaknutim tamnim pegama. Ponekad su pege u potpunosti odsutne, a ponekad se spajaju u nepravilne uzdužne trake. Pigmentacija kože se menja tokom sezone parenja i postaje jednobraznija. Trbuh je svetlo-siv ili žuto-siv sa tamnim pegama. Mužjaci su jednobrazni, dorzalno su svetlo-maslinaste boje, dok su ženke više braon boje sa mrkim pegama, koje se ponekad spajaju u nepravilne longitudinalne trake uočljivije lateralno. Jedna od najvećih žaba veličine do 20 cm.

HYLA ARBOREA

Familija: Hylidae
Narodni naziv: GATALINKA
Engleski naziv: EUROPEAN TREE FROG
Opis vrste:
Gatalinka je dužine oko 5 cm. Telo joj je ujednačene zelene boje, koja može da varira od žute do sive u zavisnosti od boje okoline. Nastanjuje različita staništa sa zeljastom, žbunastom i drvenastom vegetacijom (šume, voćnjaci, parkovi). Predveče polazi u lov na sitne insekte, gusenice i mrave. Manje je vezana za vodu u periodu razmnožavanja. Ženka u više navrata polaže oko 1.000 jaja u vodom ispunjene duplje trulih panjeva. Moguća je oplodnja i na vlažnom staništu, pošto su jaja otporna na isušivanje.

PELOBATES FUSCUS

Familija: Pelobatidae
Narodni naziv: OBIČNA ČEŠNJARKA
Engleski naziv: COMMON SPADEFOOT
Opis vrste:
Telo zdepasto veličine 5 - 7 cm. Ima veliku glavu, dok su zadnji ekstremiteti relativno kratki. Boja varira, od sive, svetlo-smeđe ili žućkaste sa tamnim mrljama crvenastog vrha na dorzalnoj strani, do svetle ili žuto-sive bez šare ili sa retkim sivim tačkama na ventralnoj strani. Sa unutrašnje strane zadnjih ekstremiteta ima snažne lopataste nabore sa oštrim ivicama kojima se ukopava u zemlju. Plovne kožice na zadnjim ekstremitetima su dobro razvijene.

RANA DALMATINA

Familija: Ranidae
Narodni naziv: ŠUMSKA ŽABA
Engleski naziv: AGILE FROG
Opis vrste:
Šumska žaba je dužine oko 8 cm. Glava je izdužena sa oštrim vrhom i sa izraženom slepoočnom mrljom i krupnom bubnom opnom. Naseljava livade sa gustom i visokom travom i proplanke mezofilnih šuma. Termofilna i terestrična vrsta, koja je aktivna preko dana. Oglašava se jedino u periodu parenja kada je vezana za vodena staništa. Hrani se sitnim kopnenim beskičmenjacima, pre svega, insektima. Najagilnija vrsta naših žaba, koja pravi skokove od 1 - 1,5 m. Ženka polaže od 600 do 1.400 jaja.

PELOPHYLAX LESSONAE (RANA LESSONAE)

Familija: Ranidae
Narodni naziv: MALA ZELENA ŽABA
Engleski naziv: POOL FROG
Opis vrste:
Ova vrsta je dužine oko 8 cm. Boja leđne strane tela je zelena, ponekad smeđa sa svetlo-žućkastom ili zelenom prugom. Butine i bokovi tela su sumporasto žuti. Preferira manje vodene površine, plitka jezera, bare, močvare, mada naseljava i tekuće vode ravničarskih predela obrasle gustom vegetacijom. Veoma je bučnog oglašavanja. Manje je akvatična u odnosu na veliku zelenu žabu i zelenu žabu sa kojom se javlja u zajednici. Aktivna je preko dana i u toku noći. Hrani se pretežno insektima, slatkovodnim puževima, paucima i rakovima. Ženka polaže oko 1.000 jaja u grupama na submerznu vegetaciju.

PELOPHYLAX RIDIBUNDUS (RANA RIDIBUNDA)

Familija: Ranidae
Narodni naziv: VELIKA ZELENA ŽABA
Engleski naziv: MARSH FROG
Opis vrste:
Najveća među zelenim žabama. Ženke su krupnije od mužjaka veličine do 17 cm, a mužjaci do 12 cm. Boja leđnog regiona tamno-zelena, smeđe-zelena ili smeđa, često sa tamnim pegama. Trbušna strana je svetla sa tamnim pegama. Naseljava stare rukavce reka, jezera, ribnjake, tekuće vode i bare, zone listopadnih šuma, stepa i nižih oblasti. Akvatična je vrsta bučnog oglašavanja. Aktivna je preko dana, ali i tokom noći. Veoma je proždrljiva i pored beskičmenjaka (puževi, školjke, insekti, paukoloike životinje) hrani se i sitnim kičmenjacima (punoglavci, žabe, rovčice, miševi). Ženka polaže od 4.000 do 10.000 jaja u grupama na submerznu vegetaciju.

PELOPHYLAX ESCULENTUS (RANA ESCULENTA)

Familija: Ranidae
Narodni naziv: ZELENA ŽABA
Engleski naziv: EDIBLE FROG
Opis vrste:
Ova vrsta je hibrid. Morfološki je između roditeljskih vrsta Rana lessonae i Rana ridibunda. Dorzalna koloracija je sivo-zelena, maslinasta ili zelena sa tamnim pegama koje variraju po boji i brojnosti. Obično poseduju svetlu mediodorzalnu liniju od njuške do kloake. Nemaju temporalne pege. Ventralna strana je najčešće svetla i obično sa tamnim pegama. Mužjaci imaju rezonatorske kese smeštene iza ugla usana, koje su sive boje.

SALAMANDRA SALAMANDRA

Familija: Salamandridae
Narodni naziv: ŠARENI DAŽDEVNJAK
Engleski naziv: FIRE SALAMANDER
Opis vrste:
Šareni daždevnjak je najpoznatiji predstavnik daždevnjaka. Postoji više podvrsta. Šareni daždevnjak je crne boje sa žutim mrljama različitih dimenzija i oblika koje upozoravaju grabljivce (aposomatska obojenost). Telo je vretenasto i na preseku oblo, dok su mužjaci nešto vitkiji od ženki. Rep je malo kraći od trupa. Glava je široka i prema napred se sužava i završava zaobljenim ustima. U ustima poseduju nepčane zube. Prelaz iz glave u vrat je slabo uočljiv. Ekstremiteti su slabo razvijeni, pa se kreću lagano i tromo potiskujući nogama telo, u čemu učestvuju i pokreti trupa. Na površini glatke i sjajne kože uočavaju se mnogobrojne žlezde koje luče otrovne materije. Šareni daždevnjak luči ovu materiju u vidu beličaste tečnosti, koja iritira oči i usta predatora. Šareni daždevnjaci narastu do 20 - 25 cm.

PISCES - RIBE

ACIPENSER RUTHENUS

Familija: Acipenseridae
Narodni naziv: KEČIGA
Engleski naziv: STERLET
Opis vrste:
Kečiga pripada porodici jesetra. Može da naraste do 1 m, a najteži ulovljeni primerak imao je blizu 10 kg. Ova vrsta ribe se kreće u jatima. Hranu isključivo uzima sa dna reke. Važi za veoma krotkog i umiljatog vodenog stvora. Po obliku tela, naročito po leđnom peraju, kečiga podseća na ajkulu. Telo joj je prekriveno koštanim štitovima (u pet redova), a glava izdužena poput rile. Usta su joj ravno usečena i nalaze se sa donje strane njuške. Leđa su, kao i peraja, tamno-siva. Teško ju je uloviti na udicu, jer se kreće sredinom reke i na velikim dubinama. Pored larve vodenog cveta, hoće da zagrize tanku crvenu glistu (lauferku), larvu od ose i sitnije insekte.

CYPRINUS CARPIO

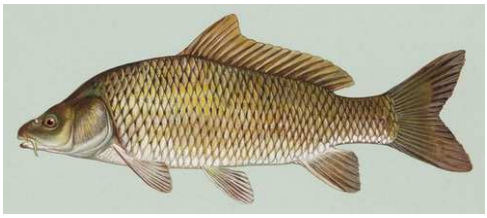

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: ŠARAN
Engleski naziv: CARP
Opis vrste:
Šaran živi u mirnim i toplijim vodama i može da dostigne dužinu do 1 m i masu preko 20 kg. Ima izduženo, oblo telo i krupnu glavu na kojoj su usta okružena sa četiri izraštaja u vidu brkova. Može se obrazovati i izraštaj u obliku cevi kojom šaran usisava hranu sa rečnog dna. Ima jedno leđno peraje. Leđna strana tela je različito obojena u zavisnosti od staništa na kome živi, dok je trbušna strana uglavnom svetlija. Šaran je najznačajnija riba ravničarskih reka, kako sa rekreativnog, tako i sa privrednog aspekta.

ASPIUS ASPIUS

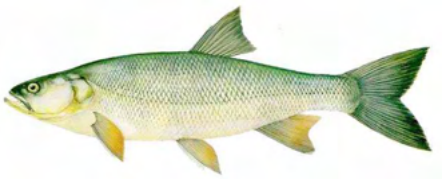

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: BUCOV (BOLEN)
Engleski naziv: ASP
Opis vrste:
Bolen ima isturenu donju vilicu i na njenom vrhu ima jedno ispupčenje, koje kada su usta zatvorena ulazi u odgovarajuće udubljenje u gornjem delu usta. Zbog malog broja zuba, usta su mu duboko usađena, tako da prihvata svoj ulov zubolikim izraštajima na škrgama i prosleđuje ga hrapavom ždrelu. Kod većih primeraka telo je izduženo (težine do 2 kg), naoružano vrlo jakim perjanim sistemom koji se završava veoma moćnim repom. Krupniji primerci su blago pogrbljeni od glave do leđnog peraja sa spuštenim trbuhom. Leđa su im tamno-zelena, a bokovi srebrnkasto-plavkastog sjaja, dok je trbuh bele boje. Trbušno i analno peraje su crvenkaste boje, a uzdužna bočna linija ima 64 do 76 sitnijih krljušti.

CHONDROSTOMA NASUS

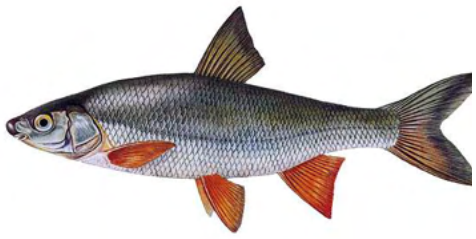

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: SKOBALJ
Engleski naziv: COMMON NASE
Opis vrste:
Skobalj ima izduženo telo, skoro vretenasto, po bokovima i trbuhu srebrnkasto-bele boje, a po leđima je crno-zelen. Leđno peraje je sivo, a ostala su crvenkasta. Repno peraje obrubljeno je tamnom ivicom. Ima karakteristične usne prilagođene skidanju, odnosno struganju biljnih naslaga sa kamenja, koje su postavljene nadole ispod većeg nosa. Ima izrazitu, unapred isturenu vilicu. Skobalj je riba koja se kreće u velikim jatima i hrani se algama i muljem koje skida sa krupnog šljunka i kamena. Po ovim karakterističnim tragovima može se lako odrediti područje na kome se zadržavaju jata sa krupnijim primercima. U ravničarskim rekama ova riba, zbog načina ishrane, nije na ceni, ali je skobalj iz planinskih voda veoma cenjen, pa se njegov ulov ograničava. Naseljava brze vode u kojima živi sa mrenom i klenom. Kada je voda bistra treba ga tražiti u glavnom toku, a kada se zamuti prilazi obali i tu traži hranu.

SQUALIUS CEPHALUS

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: KLEN
Engleski naziv: CHUB
Opis vrste:
Klen ima izduženo i snažno telo dužine do 50 cm sa krupnom glavom i većim ustima kojima usisava hranu. Boja tela mu prelazi nijanse od mrko-zelene, preko sive, do potpuno crne, bokovi su mu srebrnasti, trbuh beo. Kod starijih primeraka trbuh vremenom dobija narandžasto-crvenu boju. Naraste do mase od 2 kg. Klen je riba koja nastanjuje vode srednje brzih tokova, bistre, čiste i to u nižim delovima vodenih tokova, duboke virove ili prelaze iz vira u vir, mesta sa tvrdim kamenitim dnom. On spada u šaranske vrste riba i izuzetno je prilagodljiva vrsta.

BARBUS BARBUS

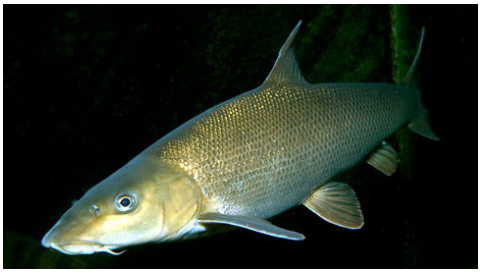

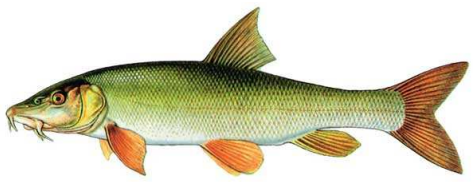

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: MRENA
Engleski naziv: BARBEL
Opis vrste:
Mrena ima telo vretenastog oblika sa naglašenim i jakim perajima. Leđa su joj sivo-maslinasta, a prema stomaku je srebrnasta prekrivena gustom sitnom krljušti. Usta su joj mesnata i žilava ukrašena sa dva para malih brkova. Raste do težine od 10 kg, mada se takvi primerci nisu videli već duže vreme. Najčešće se viđaju primerci od 500 gr do 1 kg, a primerci od 5 kg se smatraju kapitalnim ulovima. Životni vek mrene je 9 godina. Mrena se najviše zadržava u srednjem toku reke, na peskovitom i šljunkovitom dnu. Zimi se okuplja u jata koja miruju na dnu u dubljim i mirnijim delovima reke. Leti ih nalazimo u bržim i plićim delovima reke na prelivima u samim brzacima i na mestima gde po dnu ima krupnijeg kamenja i manjih stena koje omogućavaju brže strujanje vode.

TINCA TINCA

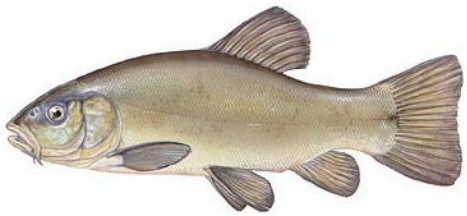

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: LINJAK
Engleski naziv: TENCH
Opis vrste:
Linjak je nalik većini šaranskih riba. Telo mu je relativno zdepasto i izduženo, pokriveno gustim slojem sluzi i veoma sitnim krljuštima. Trbušna peraja su karakteristična za determinaciju polova, pa su kod mužjaka veća i prelomljena, a kod ženki su mala i zaobljena. Repno peraje je slabo usečeno. Obodi svih drugih peraja su zaobljeni. Obično narastu do 30 cm i 250 gr u periodu od 3 do 4 godine. Retko narastu duži od 50 cm i 2 kg. Usta su mu terminalna, na gore usečena, što je u vezi sa načinom ishrane. Međutim, ono po čemu se odmah razlikuje od drugih riba je njegova tamno-zelena boja sa zlatnim sjajem i nijansama od zućkasto-smeđe do zelenkasto-sive na bokovima. Trbuh mu je žut, a oči svetlo crvene. Usta linjaka su postavljena koso nadole, a na kraju gde se sastavljaju gornja i donja usta ima brčiće. Dublje u ustima se nalaze zubi u jednom redu povijeni unutra. Glava i oči su mu krupni. Boja je u direktnoj zavisnosti od sredine u kojoj živi, pa su i variranja velika.

CARASSIUS CARASSIUS

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: ZLATNI KARAŠ
Engleski naziv: CRUCIAN CARP
Opis vrste:
U zavisnosti od uslova života, zlatni karaš ima veliku varijabilnost građe. Prosečno poraste od 15 do 30 cm, a dostiže i do 50 cm i težinu od 3 kg. U vodama sa malo hrane, kao i u malim vodama dešava se da se prenamnože, pa se tu mogu naći duguljasta zakržljala jata čiji pojedinci teško premašuju 300 gr. Ove karakteristike nisu nasledne i zavise samo od uslova. Kada dođu bolja vremena, potomci zakržljalih jedinki postaju brzorastući primerci okruglog tela. U vodama sa dosta hrane, a posebno u onima u kojima ima dosta grabljivica, mogu se naći ogromni primerci, ali su oni izuzetno retki. U našim vodama naraste do 45 cm dužine i 1,5 kg težine. U toku leta se hrani intenzivnije, dok zimi potpuno prestaje sa uzimanjem hrane. Dosta dobro podnosi nedostatak kiseonika u vodi. U vodama koje se zimi potpuno lede, preživljava zahvaljujući svojoj telesnoj izlučevini koja se ne ledi, a obezbeđuje vlažnost kože.

ALBURNUS CHALCOIDES

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: PEGUNICA
Engleski naziv: DANUBE BLEAK (CASPIAN SHEMAYA)
Opis vrste:
Pegunica ili pegunca ima uzduž bočne linije sa 57 do 70 komada sitnijih krljušti. Leđa i gornja strana glave su joj tamne boje sa zelenkastim prelivima, a bokovi tela, kao i trbuh srebrnakaste boje. Peraja su, osim repnog, po obodu sivkaste boje, a pri osnovi se prelivaju u crvenkastu boju. Prosečni primerci porastu od 15 do 25 cm, a postoje podaci i o primercima preko 40 cm.

LEUCISCUS IDUS

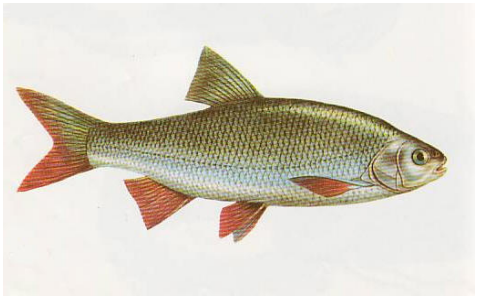

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: JAZ
Engleski naziv: IDE (ORFE)
Opis vrste:
Jaz moze da naraste do dužine od 45 cm i 4 kg težine, ali takvi primerci su veoma retki. Jaz ima dosta veliku glavu sa zlatno-žutim očima koje u gornjem delu beonjače imaju crnu pegu. Usta su mu koso postavljena. Telo je produženo, bočno lagano spljošteno, prema bokovima prelazi u srebrnastu boju, a gornji delovi su mu tamno-zeleni. Trbuh mu je beo. Ima moćna, jaka peraja, što mu omogućava lakše kretanje u brzim vodenim tokovima. Podseća na klena. Hrani se sitnim vodenim životinjama, puževima i rakovima, ali ume da bude i vegetarijanac, jer se ponekad hrani samo algama.

RUTILUS VIRGO

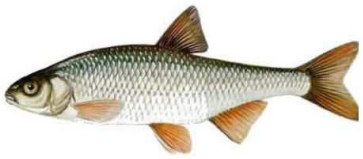

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: PLOTICA
Engleski naziv: CACTUS ROACH
Opis vrste:
Plotica je stanovnik brzih tokova, a zone u kojima se zadržava imaju kamenito ili šljunkovito dno. Najčešće živi pojedinačno, ponekad u jatima, na uščima, u donjim tokovima reka, a često je ima i na površini. Ona hranu traži u srednjim slojevima i na dnu, a kada je na površini, hrani se insektima. Telo je kod ove vrste izduženije nego kod drugih vrsta roda Rutilus. Plotica (rečni vuk) je riba plavo-zelenih leđa, srebrnastih bokova, crvenkastih peraja i izduženog tela. Trbuh je svetliji, a na repnom peraju je sivi obrub. U periodu mrešćenja, mužjaci dobijaju žive boje. Ona važi za lukavog i opreznog borca. Toliko je vešta da je ljubitelji lova ponekad porede sa pastrmkom. Može da naraste do 30 cm i dostigne težinu od 1kg, a najčešći primerci su od 200 - 350 gr.

PELECUS CULTRATUS

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: SABLJARKA
Engleski naziv: SABRE CARP
Opis vrste:
Sabljarka ima telo prekriveno sitnom sjajnom krljušti. Zbog položaja glave deluje polusavijeno i izgledom podseća na sablju, po čemu je i dobila ime. Sabljarka može da dostigne težinu do 2 kg i da naraste oko pola metra. Grudna peraja su dosta dugačka i dosežu skroz do trbušnih peraja. Usta joj se nalaze na gornjem delu glave i okrenuta su nagore. Sabljarka živi u velikim rekama i hrani se larvama riba, beskičmenjacima i insektima koji padaju u vodu.

GOBIO GOBIO

Familija: Cyprinidae
Narodni naziv: KRKUŠA (GOVEDARKA)
Engleski naziv: GUDGEON
Opis vrste:
Krkuša je sitna riba, ne duža od 15 cm i težine do 50 gr. Telo joj je valjkastog oblika, glava spljoštena, a na gornjoj usni ima dva brčića. Boja tela joj zavisi od sredine u kojoj živi i obično je siva, žućkasta ili zelenkasta. Duž bočne linije ima veće tamne pege, čiji oblik zavisi od vrste krkuše koja ima mnogo varijeteta, počev od obične krkuše (*Gobio gobio*) do krkuša svrstanih u sestrinski rod Romanogobio - Keslerove krkuše (*Romanogobio kesslerii*), tankorepe krkuše (*Romanogobio uranoscopus*) i beloperajne krkuše (*Romanogobio vladykovi*).

ESOX LUCIUS

Familija: Esocidae
Narodni naziv: ŠTUKA
Engleski naziv: NORTHERN PIKE
Opis vrste:
Štuka ima veoma izduženo telo pokriveno sitnom krljušti i prava je mišićna opruga. Ima snažno razvijeno repno peraje i srazmerno debelu repnu dršku, kao i valjkast, zašiljen oblik tela, koji lako probija vodu sa dodatnom propulzivnom površinom pozadi i međusobno blisko, naspramno postavljenim neparnim perajima. Moćno oružje za hvatanje plena su štukina velika usta puna oštrih zuba različitog oblika i veličine, postavljenih na svim kostima glavenog skeleta u viličnom i jezičnom predelu. Kod napada i uzimanja hrane, štuka hvata plen sa boka, okreće ga napred glavom i tako ga guta. Uz pomoć snažne muskulature usta i ždrela, štuka je u stanju da prostor usne duplje višestruko proširi, a kako joj je i želudac veoma rastegljiv, to omogućava i relativno manjim, sitnijim štukama gutanje krupnog plena.

MISGURNUS FOSSILIS

Familija: Cobitidae
Narodni naziv: ČIKOV
Engleski naziv: LOACH (MUDFISH)
Opis vrste:
Čikov ima gubicu koja mu je spuštena nadole i na njoj se nalazi deset brkova. Šest velikih brkova su na gornjoj strani usne, a četiri manja su na donjoj strani usne. Ima dugačko telo, spreda skoro cilindrično, a sva peraja su mu zaokrugljena. Trbušna peraja su mala i daleko iza grudnih. Krljušt mu je sitna i skoro neprimetna, jer je pokrivena debelim slojem sluzi. Po leđima je žuto-mrke boje sa mestimičnim crnim pegama. Po bokovima mu se pružaju dugačke crne trake kod kojih je sredina nešto šira. Stomak mu je većinom žute boje, mada ima i primeraka sa crvenkastim trbuhom. Čikov je riba nizijskih voda. Ne voli velike dubine, pa obitava u tihim, mirnim vodama ili u kanalima sa muljevitim dnom. U stanju je da preživi i u uslovima gde bi svaka druga riba uginula, jer on uz pomoć jednog creva apsorbuje kiseonik iz vazduha stvarajući rezerve, pa tako ukopan u vlažan mulj može da živi mesec i više dana.

VIMBA VIMBA

Familija: Cobitidae
Narodni naziv: NOSARA (ŠLJIVAR)
Engleski naziv: VIMBA BREAM
Opis vrste:
Nosara ima dužu glavu, izrazito izdužen nos i po tome podseća na skobalja. Leđa su joj modra, a trbuh beo. Grudna i trbušna peraja su narandžasta, a ostala siva. Usta su donja polumesečasta. Naraste najviše do 50 cm i preko 1 kg, ali su prosečni primerci obično manji. Pretežno se hrani larvama insekata, raznim račićima i ostalim sitnim organizmima koje pronlazi skrivene u travi i algama zalepljenim za kamenje.

COBITIS ELONGATOIDES

Familija: Cobitidae
Narodni naziv: VIJUN
Engleski naziv: SPINED LOACH (BALKAN LOACH)
Opis vrste:
Vijun je slatkovodna riba sa koštanim skeletom (košljoribe), a istovremeno pripada i mekoperkama. Vijun je riba svetlo-žute boje, duž bokova ima niz tamno-sivih pega, koje se često spajaju u široke pruge. Iznad njih su manje pege nepravilnog oblika, koje vrlo često mogu da formiraju i traku. To je mala riba koja može da naraste do 15 cm, ali je obično duga 6 do 7 cm.

SILURUS GLANIS

Familija: Siluridae
Narodni naziv: SOM
Engleski naziv: CATFISH
Opis vrste:
Som se dosta razlikuje od riba klasične forme. Trup mu je ovalan sa velikom i spljoštenom glavom na kojoj je tri para brkova, od kojih je gornjovilični par dug do vrha grudnih peraja, dok su ostali dosta manji. Ima sitne oči, velika usta, a donja vilica mu je nešto duža od gornje i obe su načičkane mnoštvom sitnih zuba. Telo mu je bez krljušti i veoma sluzavo. Podrepno peraje je dugačko, a repno je zaobljeno, dok je leđno peraje malo i bez tvrdih žbica. Leđa soma su modro-crna, bokovi su tamno-smeđi ili tamno-zelenkasti, a trbuh sivkasto-beličaste boje sa crvenkastim prelivima. Voli muljevite mirne ili vode koje sporo teku i tu se najradije zadržava. Svaštojed je, mada mu glavnu hranu čine ribe, žabe, rakovi, sisari, a lovi i ptice, patke i guske koje se nađu na vodi ili u vodi gde živi.

SANDER LUCIOPERCA

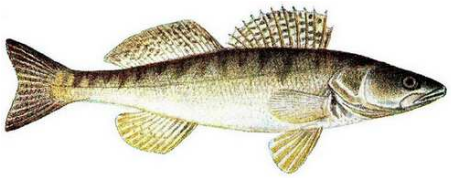

Familija: Percidae
Narodni naziv: SMUĐ
Engleski naziv: ZANDER (PIKEPERCH)
Opis vrste:
Smuđ ima dva leđna peraja koja se dodiruju ili između njih postoji mali međuprostor. Na bokovima tela je 8 do 12 sivo-crnih poprečnih pruga, a na leđnom i repnom peraju su tamne pege. Ostala peraja su bledo-žute boje bez pega. Krljušti su sitne. Smuđ predstavlja jednu od najukusnijih i kulinarski najtraženijih vrsta riba nizijskih voda.

SANDER VOLGENSIS

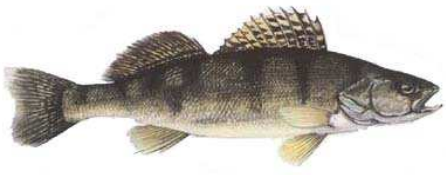

Familija: Percidae
Narodni naziv: SMUĐ KAMENJAR
Engleski naziv: VOLGA ZANDER (VOLGA PIKEPERCH)
Opis vrste:
Smuđ kamenjar naseljava brže rečne tokove, matice i duboke limane. Nikada ga nema u mirnim stajaćim vodama. Ređe se sreće nego običan smuđ, pa mu je sportski značaj veći od privrednog. Rastom je manji od običnog smuđa i nikada nije teži od 5kg (takvi primerci su prava retkost). Lovna težina mu je oko 1 kg. Telo mu je svetlo-smeđe boje sa osam poprečnih tamnih pruga. Zubi su mu manji nego kod običnog smuđa, a osnovna razlika je što kamenjar nema po par izrazito većih zuba u gornjoj i donjoj vilici. Ugao usta se završava oko očnih jabučica i ne prelazi liniju očiju. Mlađ se najpre hrani planktonom, a zatim insektima i sitnom ribom.

ZINGEL STREBER

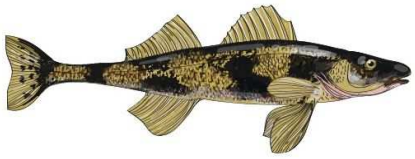

Familija: Percidae
Narodni naziv: MALI VRETENAR
Engleski naziv: DANUBE STREBER
Opis vrste:
Mali vretenar ima telo vretenastog oblika, ali on ne pripada kategoriji brzih riba. Naprotiv, dosta je lenj i usporen. Uglavnom obitava na peskovitom ili kamenitom dnu gde veoma strpljivo čeka hranu. Boja tela mu je od svetle do tamno-žute boje sa mrkim, širim poprečnim prugama. Na prvim leđnim perajima ima 8 do 9 žbica, na drugim 12 do 13, a na donjim perajima 12. Mali vretenar veoma sporo raste, a veoma retko se lovi. Ima veoma ukusno i kvalitetno meso.

ZINGEL ZINGEL

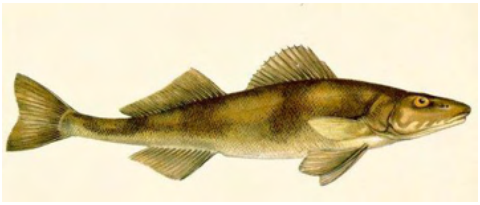

Familija: Percidae
Narodni naziv: VELIKI VRETENAR
Engleski naziv: ZINGEL
Opis vrste:
Veliki vretenar moze da naraste do dužine od 50 cm i 1 kg težine. Samo ime govori da je vretenastog oblika, mada ovako aerodinamičan oblik tela više odgovara ribama koje su stalno u pokretu nego njemu lenjom. Telo mu je svetlo do tamno-žute boje sa mrkim poprečnim prugama. Sporo raste i retko se lovi. Na prvim leđnim perajima ima od 13 do 14 žbica, na drugim od 18 do 20, a na donjim 12 do 13. Oči može nezavisno da pomera, kao kameleon.

GYMNOCEPHALUS BALONI

Familija: Percidae
Narodni naziv: BALONOV BALAVAC
Engleski naziv: BALON'S RUFFE (DANUBE RUFFE)
Opis vrste:
Balonov balavac je vrsta ribe zrakoperke. Živi u delovima reke sa umerenom brzinom toka i peskovitim ili muljevitim dnom. Balonov balavac može da naraste do dužine od 15 cm i težine od nešto preko 80 gr. Leđno peraje ima 14 do 16 žbica. Krljušti su sive boje, a prošarane su velikim nepravilnim tamnim mrljama. Prosečan životni vek ove vrste je oko 5 godina. Aktivan je noću kada ide u potragu za hranom. Hrani se sitnijim beskičmenjacima, a najčešća hrana su mu larve insekata koje žive pri dnu.

GYMNOCEPHALUS SCHRAETSER

Familija: Percidae
Narodni naziv: BALAVAC PRUGASTI (ŠRAC)
Engleski naziv: STRIPED RUFFE
Opis vrste:
Balavac prugasti ima izduženo telo, svetle zeleno-žućkaste boje sa tamnim prugama, a glava mu je dosta zašiljena. Leđna peraja su mu srasla i prošarana su tamnim flekama. Krljušt mu je duboko usađena u kožu, a telo mu je sluzavo i lepljivo. Rilo mu je polusavijeno i izduženo. Duž tela mu se pružaju 3 ili 4 uzdužne pruge, koje su često isprekidane. Može da naraste najviše do 20 cm.

LOTA LOTA

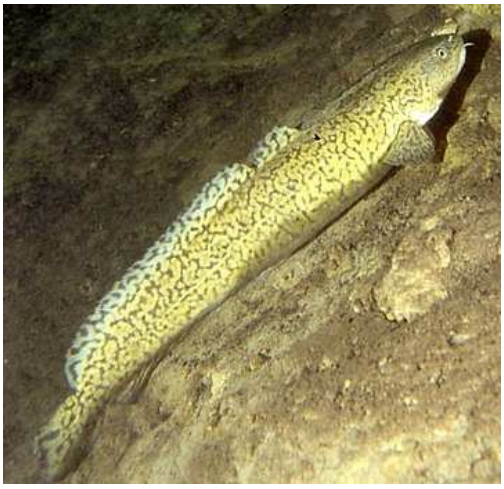

Familija: Lotidae
Narodni naziv: MANIĆ
Engleski naziv: BURBOT
Opis vrste:
Manić spada u porodicu bakalara koja je najzastupljenija u severnim morima. Zbog svog porekla, to je jedina riba u Srbiji aktivna zimi, tj. mresti se od decembra do marta. Manić može da naraste do 1 m dužine i 25 - 30 kg težine. Za razliku od soma, ima srazmerno manje vilice i zašiljenije, naročito ako se posmatraju odozgo, a na donjoj vilici se nalazi jedan karakterističan brk. Leđno peraje je dugo i proteže se do repnog koje je polukružnog oblika. Analno peraje je po dužini slično kao kod soma. Koža je prekrivena sitnim krljuštima preko koje je sloj prilično vodenaste sluzi. To je uticalo da dobije i lokalni naziv „žabar“.

VOJVODINAŠUME

JP „Vojvodinašume“ Petrovaradin
Preradovićeva 2
21131 Petrovaradin
tel. +381 21 6431644
fax +381 21 6433139
www.vojvodinasume.rs

Glavni i odgovorni urednik: dr Marko Marinković
Tehnički urednik: dr Miljan Velojić
Autori: dr Miljan Velojić, Ivana Vasić
Fotografije u tekstu: https://sr.wikipedia.org/wiki/
https://en.wikipedia.org/wiki/
Fotografije na koricama: Jaroslav Pap